

יח יח א וירא אליו יהוה באלני ממרא * ואתגלי לה יי במישרי ממרא

לקט בהיר

רש"י

א) ההכרת הוא שלא מלינו כאן שום דיבור ואמירה שבשצילה נגלה אליו (חזקוני), ואין לומר שהאמירה היא ויאמר ה' זעקת קדוש וכו' אלא שהפסיק שבצורה ביקש אל נא תעבור וכו', והמתין לו הקב"ה, זה אינו, שא"כ מאמר וה' אמר המכסה וכו' היה צריך להיות קודם וירא (ג"א), ועוד נבואה של זעקת קדוש הימה כשליה המלאכים ולא באהלו (ב"ב), ומדאמר הכתוב חיצת אליו ולא אמר אל אברהם כדקא יאמר להחלפת הענין ש"מ שהתגלות זאת מקושר ומחובר לפי מילה שבסוף פרשה שלפניה (רא"ם), ומדלא אמר וירא ה' אליו כנהוג בכל מקום, ודאי שכוונתו להדגיש חיצת אליו ולומר שהתגלות הימה אליו לנרכו לבקרו ולרפאותו (אורה"ח): ב) ולא אמר לבקרו, כי טעם ביקור חולים הוא כדי שיראה בלערו ויבקש עליו רחמים, וזה לא שייך כאן, אלא ללמד לדורות (מ"ל): ג) לא ראינו הכרת לזה מן הכתוב, אלא הסברה כן נותנת, שהגם שהכנה היא יותר צד ימים ראשונים וצפרט ציוס א', מ"מ ציוס ג' נחלה ונחלש כל הגוף ומרגיש בלער יותר, והביקור הוא משום לער וכאב החולה לא משום סכנתו, משא"כ חילול שבת הותר משום סכנה ולא משום לער (ג"א), או אפשר שזה"ל לא ראה רש"י בדברי רבי חמא שום הכרת לא מן הכתוב ולא מן הסברה, אלא קבלה הימה בידו, ולזה מביא רש"י דבר בשם אומריו מה שאין דרכו לעשות כן (מ"ל), ולפי"ז צריכים אנו לומר שמילתו היה צט"ו בניסן והביקור היה ציוס י"ז בו, ומה שאמר לו כעת חיה לאו ציוס שעמדו בו, אלא כעת חיה מיום הנשורה (רא"ם): ד) אבל ענר ואשכול יעוזהו שלא למול (ב"ר), ואין זה אומר שמל עגמו בשביל שממרא אמר לו כן, לא כן הוא, אלא שאל ענתם לידע איזה מהם אוהבו באמת (רא"ם), או כדי שלא יאמרו שעשה הדבר בלא ישוב הדעת שהקב"ה ערצבו והממו כמו שמלינו בעקידה (ג"א), או אפשר שאש"ה היה לבו חלול בקרבו והיה מתאוה להסקה כדי שיטול שער, וענר ואשכול הבינו כוונתו ורצו לזכותו כי צדיקים גמורים היו, אבל ממרא לא ראה

אור החיים

יח) וירא אליו ה'. יש לדעת למה שינה ה' להקדים הרוח"ה קודם הנראה שהתחיל לדבר צו"ה שכיח לו לומר וירא ה' אליו, וכמו כן מלינו שדבר בכל המקומות הקודמות (לך י"ב ז) וירא ה' אל אברהם וגו' לרענן וגו', וירא ה' אל וגו' אני אל שדי (שם י"ז א'). עוד צריך לדעת מה נאמר לאברהם בנבואה זו. ורז"ל אמרו (צ"מ פ"ו): כי בא לבקרו מכאב מילחו, אלא שלא החכר רמז לדבר זה בכתוב. ונראה כי כוונת הכתוב הוא שבה להודיע שהשרה ה' שכינתו עליו, ונעשה מרכבה לשכינה, ותמלא שאמרו ז"ל (צ"ר מ"ו) האבות מרכבה לשכינה. והוא אומר וירא אליו ה' שגילה ה' שכינתו אליו, ולזה הקדים חיצת אליו

אור בהיר

א) שהוא אברהם. כלומר, חיצת אליו. ב) הוא הקב"ה, שהתחיל בו באומר וירא. וקושיא זו כפולה היא, שמוך ממה ששורת הדיבור הוא לומר קודם מי שנראה, שהלא ממנו נתחיל הסיפור. מוך מזה הלא התחיל בו ועליו לגמור בו, ולא להפסיק בין וירא ובין ה'. ג) פי' בתמידות. ד) פי' מאחר שעקר חיצת אליו ממקומו וסמכו לחיצת וירא, הראה בזה שרצונו להדגיש. ה) פי' השינוי מראה שלא בא רק לנסר שנגלה אליו, שמאז שאמר וירא אליו, הלא כבר נגמר הסיפור, ומה שאמר עוד חיצת ה', בא לנסר

אליו: בחלקו
צקש לעמוד
סימן לבניך ש
ישצין, שנאמר
צ"ה: פתח ו
ויכניסם בציר
חמה מנרתיק
שינוי נוסחאות
עליו
זה בנין אב לכל
גורם לזכות זה
פירושו שהיה יו
ואם היה בין ה
לחיתנהו לתרווי
וכדי שלא יהיה
באלו ובחליו, לו
היה בדבר לומר
נכון, אלא כמו
הדיינים בשעת
בהשראת שכינת
בדיינים, וגם לז
סיפר זאת שבש
ומפני זה ישב
מזה, אלא ודאי
צריך לומר, שמו
שלימה, חה ו
ולא אמר וירא
מהראיה אליו
ולזה הקדים
היה נשמע ו
שחכיר חיצת
פי' לצורכו ש
שאמרו ז"ל ו
עוד דבר, שאופן
נימול חסר אות
לגיהסם, אלא ועו

ויבא וישב ברגל באהל - סימנים דרזקונא ה'

והוא יתב בתרע משקנא במיחם והוא ישב פתח-האהל פתחם היום:

רש"י

לקט בהיר

אלו* בחלקו^(ח) (תנח" - ב"ר מ"ב ח) ישב. ישב כתיב^(ז) בקש לעמוד אל הקב"ה שב ואני אעמוד, ואחזק סימן לבניך שעתיד אני להתיצב בעדת הדיינים והן יושבין, שנאמר (ח"כ פ"ב) אלהים נצב בעדת אל (תנח" - ב"ח): פתח האהל. לראות אם יש עובר ושבי^(ז) ויכניסם בביתו (ב"ח): ברח היום. הוליא הקב"ה תמה מנרתיקה^(ז) שלא להעריחו באורחים (תנח" - ב"ח שנינו נושאמות - עליו.

וזה צנין אז לכל התגלות שהיו כולם בחלקו, אלא שהמתין הכתוב מלספר זאת עד שעת המילה כדי שדבר המילה היה גורם לזכות זה (בא"י): (ו) פי הקרי הוא יושב וכתיב חסר אל"כ הוא ישב, והנה אם היה בין הקרי ובין הכתיב יושב פירושו שהיה יושב כלומר רגיל היה לישב פתח הבית, ופשוט הוא שכשראה מלך מלכי המלכים עומד עליו שעמד לכבודו, ואם היה בין הקרי ובין הכתיב יושב פירושו שאז בשעה המדובר כשנגלה עליו הקב"ה ישב ולא עמד לכבודו, אבל השתא דאיתניהו לתרווייהו האף אפשר לקיים שניהם, אם לא שתאמר חד על הרצון וחד על המעשה, שהקב"ה צוה לו שב (רא"ם), וכדי שלא יהיה קשה הלא אמרינן במו"ק כ"ז ע"ב ופסקו רמב"ם ושו"ע שאין אומרים לאכל ולחולה שב שמשמע שישב באבנו ובחליו, לכן הוסיף לומר ואני אעמוד פי לגבי עמידה שלי אני אומר לך שב (מ"ל), ואומרו ואחזק סימן וכו' ר"ל זורק היה בדבר לומר שב משום פועל דמיוני (צל"ד): (ז) אין הפי' כמו ב' בני אדם א' יושב וא' עומד, אפילו דרך משל אינו נכון, אלא כמו שהיה כאן שבשכר הכנת חריזות אלה"ה היה הקב"ה עומד עליו פי הימה לו השראת השכינה, כמו כן הדיינים בשעת המשפט שרוצים לעמוד פי דנו באימה וכבוד ראש מפני פחד מלא כל הארץ כבודו, אז אני אעמוד עליהם בהשראת שכינתי ובסייעתא דשמיא (בא"י), וכן הוא בלימוד תורה ובכל מצוה ומצוה, אלא משום שפסוק בתהלים נאמר בדיינים, וגם לשון ישיבה שייך בדיינים נקט דיינים (בר"א): (ח) דאל"כ למה ישב שם, ואם מעשה שהיה כן היה והכתוב סיפר זאת שבשציל זה ראה המלאכים ורץ, למה כחם היום, אלא ודאי דבר אחד הוא שמפני חוס היום לא היו אורחים באים ומפני זה ישב שם (רא"ם): (ט) מאי כחוס (גמרא), פי למה בכ"ף, שאם לומר שאינו בדיוק אלא קרוב לו מה יא' לנו מזה, אלא ודאי כאותו יום הידוע שנאמר (מלאכי ג') כי הנה היום בא בוער כמנור (רא"ם): אבל פשוטו פשוט הוא, ואין צריך לומר, שמעשה זה היה כשהיום חס בזימור, והוא באמצע היום שהוא שש שעות כדאיתא בצרכות כ"ז: (י) כאילו היה

אור החיים

שלימה, חס הודיענו הכתוב באומרו וירא אליו כי ולא אמר וירא כי אליו שנחכוין לומר כי מה שהגיע מהרואה אליו היא כל צחינת הוי"ה שם הנכבד ולזה הקדים אליו ואחר כך הזכיר המושג מה שלא היה נשמע אם היה מקדים להזכיר השם קודם שזכיר חיבת אליו ודו"ק. עוד ירצה לומר וירא אליו פי לזכרו של הצרכים בא האלהים, וכאן רמז מה שאמרו ז"ל לבקרו. ח"ל רבותינו במסכת מניעא

אור בהיר

עוד דבר, שאופן התגלות היה ה', וכן בדרך הג'. וממילא דברי הוה"ק הם: אני קל ש"ד"י, בשמי הקדוש יש ג' אותיות, וכל עוד שלא נימול חסר אות יו"ד, ואין ניכר בו רק ש"ד, אבל התהלך לפנינו במצות מילה, ואז והיה חמים, ולא יסלוט בו עוד "שד" וכו' ולא נחית לגיהנם, אלא ועמך כולם נדיקים לעולם ירשו ארץ. (ו) וזה הנחיה כמו בדרך הא', שממה שהקדים חיבת אליו רצה להדגישו.

2

כַּרְשָׁע חָלְלָה לֶךְ הַשֹּׁפֵט כָּל־הָאָרֶץ
 לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: כו וַיֹּאמֶר יְהוָה אִם־
 אֶמְצָא בְּסֹדִם חַמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ־
 הָעִיר וְנִשְׂאתִי לְכָל־הַמָּקוֹם בְּעִבּוּרָם:
 7 ← כו וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִהְיֵנָּה
 הוֹאֵלְתִי לְדַבֵּר אֶל־אֲדֹנָי וְאַנְכִי עֹפֵר
 וְאַפְרָ: כח אֲוֵלִי יַחְסְרוּן חַמְשִׁים

לקט בדור

רש"י

חלילה לך. לעולם הצא"ה (תנח"ך כ"ח): השופט כל הארץ. נקוד צחט"ף פת"ח ה"ה של השופט, לשון תמיהה^{כ"ח}, וכי מי שהוא שופט^{כ"ח} לא יעשה משפט חמת^{כ"ח}: (כו) אם אמצא בסודם וגו' לכל המקום. לכל* הכרכים^{כ"ח}, לפי שסודם היתה מערפולין וחשוכה מכולן תלה צה הכתוב: (כו) ואנכי עפר ואפר. וכבר הייתי ראוי להיות עפר על ידי המלכים, ואפר על ידי נמרוד (ב"ר), לולי

שינוי ווסחאות * וכלל הכרכים, ולפי

הדמיון מורה שלא רק דבר הזה דהיינו צדיקים אלא אפילו כיואל צו דהיינו צינונים (מחרש"ל): פה) פי' אפילו לעולם הבא שאין שם מראית עין ג"כ אין לך לדון בדבר הזה (מ"ל), כי אלא"ה הציץ שהצדיקים ימחו עם הרשעים צין מעוה"ז וצין מעוה"צ (לבוש): פו) וידוע בכל מקום שהה"ה הוא לשון תמיהה, ולא די לרש"י צוה אלא הוסיף לצאר מה הוא התמיהה, הגם שפשוט הוא, כוונתו שהגם שהה"ה הוא על חיבת שופט אין התמיהה אם הוא שופט אם לא אלא התמיהה אם לא יעשה משפט, וכאלו אמר הימכן

שלא יעשה משפט מי שהוא שופט (רא"ם): פז) השמיט רש"י חיבת כל הארץ לומר שלא מפני שהוא שופט כל הארץ צריך לעשות משפט חמת, אלא כל שופט ושופט צריך לעשות משפט חמת, ומה שהוא שופט כל הארץ זה רק לראיה שהוא שופט חמת ראוי והגון ואינו מעוול משפט, וזה שאמר וכי מי שהוא צלח שופט כמו שאתה שופט כל הארץ לא יעשה וכו' (ד"ד): פח) הוסיף רש"י חיבת חמת, כי חיבת משפט לבדו יוכל להתפרש בצמה פירושים, ה"ה טענות ומריבות העבלי דינים, ה"ה גמר הדין, והג' עונש הדין, לזה בא רבינו ללמדנו שלא נטעה בא' מלשונות אלו, אלא הוא מלשון דקה ומשפט כלומר שורת הדין (רא"ם): פט) שאל"כ מאי "לכל", אלא ודאי קדום היה העיר והמקום הוא המחוח סביב לקדום ובחוכו עוד ד' כרכים, וא"ת א"כ למה אמר בסודם ולא אמר במקום, ע"ז מירך לפי שסודם וכו', ומיבת מערפולין מוגז מ"ה מיצות אם השררה, כי אם בלשון יוני ובלשון אשכנז מוט"ר ושררה בלשון יוני פולין (תענית י"ח ע"ג), כלומר עיר הצירה שהוא כמו אם לכרכים קטנים (במ"ח):

אור החיים

כרשע בהדרגה אחת ולא ישדלו להלעדק. ומה שאמר פעם צי חלילה לך כנגד חלוקה צי אם לא יתרחב לישא למקום בעבור חמישים ויאבד כל הרשעים חלילה וגו' פי' אחר שכבר נשבע מעבור מי נח גילה דעתו כי לא יעמיד קו הדין עד קלה האחרון. ועיין בפרשת נח (ע"י"ה) מה שכחצתי בפירוש פסוק והקימותי ומשם השכיל כוונת

אור בדור

זה לא חוץ לא הצדיקים ולא הרשעים. (עז) פי' לא חתשוב שעל כן לא השיב הקב"ה על שאלה ראשונה שאם לא יהיו עשרה צדיקים לא די שלא יצילו אלא גם הם יאספו עם הרשעים, זה חינו, שהרי לוע יצילו הגם וכו' וכ"ש צדיק. (עח) מה כח טענתו אם

אברהם צטענתו:

כו. ויאמר ה' אם חמלנא וגו'. השיב על שאלה אחרונה ומכל שכן שלא ימית צדיק, ולא ולמד משליחות לוע"ז הגם שלא היה צדיק אלא למען אברהם קרובו: כח. אולי יחסרון וגו'. פי' כי הוא צדיקו של עולם מלערף לעשרה הצריכים לכל

התחבול בחמשו. ואמר ל'א אהבד ארבעין וחמשה למללא קרמוד ישתבחון תמן ל'א אעבד גמרו ל ואמר ל'א כען רוננא) ד"י ישתבחון תמן ו אעבד גמרא ו תלתין: לא ואמר

רחמיך^א אשר עמ וכו' * כן ע' ל' תלטרק * עמכס ארבעים. וימלט מהס, או עשרים שינוי ווסחאות * וחסא.

אחה ומלא כל העולם החמשה התפלל כאן בפעם הראשון חמשה עשרה לכל כרך, יש לה אחרת למה לא התפלל יצילו ד' כרכים בלא ח' ג' כרכים הלא אי

כט. ויוסף עו ויו פי' הוסיף להתפל הוא המשלים אלא הוא ישלים כרך או הגנה זו

צעמנו מודה שיחסרון. שם אמר לדבר אל

הוא־לתי לדבר אל־אדני אולי ימצאון
 שם עשרים ויאמר לא אשחית
 בעבור העשרים: לב ויאמר אל־נא
 יחר לאדני ואדברה אד־הפעם אולי
 ימצאון שם עשרה ויאמר לא
 אשחית בעבור העשרה: וילך
 יהוה כאשר בלה לדבר אל־אברהם

קמללא קדם יי מאים ישחכחון
 תמן עשרין ואמר קא אחבל
 בדי עשרין: לב ואמר קא כען
 יתקף קדם יי ואמלל ברם זמנא
 קדא מאים ישחכחון תמן עשרא
 ואמר קא אחבל בדי עשרא:
 לב ואסתלק יקרא דיין כד שצי
 קמללא עם אברהם ואברהם תב

לקט בהיר

רש"י

צג) דוקא כאן פירש"י זאת מפני ההכרח שאין לפרשו כפירושו הפשוט המחלמי מאחר שאין כאן המחלה שכבר דיבר ג' פעמים, אבל בפסוק כ"ז לא אמר כלום לפי שפשוט שהוא מלשון המחלה, וכמו שמציא מכאן ראה צפ' דברים על פ' הואיל משה צבר שהוא המחלה, וכוננו על פסוק כ"ז (רא"מ), וצפ' ב"ב כתב שמלא בספרים מאמר זה מזוין על פסוק כ"ז, גם אמר שט"ס הוא צפ' דברים בדברי רבינו, והראיה שהציל, הוא (דה"א י"ז כ"ו) ועמה הואלת לבקר, ולא מכאן, כמו דאיתא בספרי שהוא מקור דברי רבינו עיי"ש, ונכון: צד) פ"י כאילו כבר ביקש ולא מצא, אבל באמת לא ביקש, אלא מאחר שביקש על מ"ה צירוף הוא כאילו ביקש על ל"ו צירוף ועל כ"ז צירוף ועל י"ח ועל ט', וכשאר אולי ימצאון שם עשרים יש בכללו י"ח צירוף וכשהקב"ה לא מצא לא מצא לא עשרים ולא י"ח (רא"ם): צה) כל הכתוב מיותר, ולא

מכס (ויב"ש): (לא) הואלתו. רליתו^{צב}, כמו (שמות ב' כ"ח) ויוראל משה: (לב) אולי ימצאון שם עשרה. על הפחות לא ביקש, אמר, דור המבול היו ח' נח וצנו ונשיהם ולא הצילו על דורן (ב"ה), ועל ט' על ידי לירוף כבר בקש ולא מצא^{צב}: (ג) וילך ה' וגו'. י"ח

אור החיים

שיגן ה' צעד עשרים זכותו של אברהם צעד עשרה כשאלתו הקודמת, ולא אמר אל יחר כאומרו בשאלו חס ימצאון שלשים שהם יותר מעשרים^פ, מטעם שלא הוסיף דבר בחפלתו להגן בזכותו יותר ממה ששאל קודם, ולזה דקדק לומר אל אדני פ"י כי חפלתו היא לצד הגנת האדון צרוך הוא שיגן צעד עשרים:

מיעט שלא יחזור להתפלל אולי יחסר ח' מהעשרה^פ כמו ששאל אולי יחסרון החמשים ה'. או לצד שא' לא יעצב^פ כמו שמלינו שאמר ה' (דברים כ"ה ג') ארבעים יכנו ואתו רצן וצנרי חדא (מכות כ"ב):

אור בהיר

לב. אל נא יחר וגו' אך הפעם. כאן הגדיל גם כן שיגין זכותו צעד עשרים לזה אמר אל יחר כי מחפלת שיגין זכותו ועוד שהשוכ יד צעד כיד רבו, ולזה תמצא שאמר ואדברה ולא אמר אל אדני לומר כי חפלה זו הוא צעד זכותי. ואמרו היצת אך

לג. וילך ה' כאשר כלה וגו'. פ"י סמוך לגמר דברי תשובתו לאברהם לא אשחית צעצור העשרה הלך ה' ולא נתן לו מקום להתפלל על פחות משיעור זה לצד שכבר אמר אברהם ואדברה אך הפעם ולא יוסיף דבר עוד בדבר הזה, או לצד שיודע ה' כי לא תהיה הגנה בפחות מעשרה^פ, והגם שמלינו להרשצ"י שאמר (זוהר

אור בהיר

פד) ויותר היה לו לחוש על חרון אף צ"י מבל. פדה) שידע שלא יועיל. פז) ואין צריך לחפלה. פז) היה די לומר וילך ה', ואברהם שב, הלא ראינו שכלה לדבר. פחה) הגם שלא היה שם אפילו צדיק אחד, אבל כל הענין הזה היה רק ללמד לאברהם שהצדיקים יגינו אם ישנם, וע"כ הלך לו ה' ללמד שפחות מ"י לא יגינו הגם שישנם, וכמו שנתן לו מקום עד עתה להתפלל, כמו כן מכאן

קאתרה: א וע
 קסדום ברמי

כיון שנשתחק ו
 ואברהם שב
 הסניגור, והקט
 המלאכים סדוק
 שני וגו'. אחד
 את לוט, והוא
 ואותו* שצח לו
 כסתלק לו (שס
 אנשים, כשהיתר
 ד"ח אלל אצרכו
 חללו כאנשים
 מלאכים (מנח"כ
 המלאכים מחצו
 וממתינים שמו
 סניגוריה^ס) (שס -
 חתוב, אותו ו

שינוי נוסחאות והשלש

ועושה שליחותו ב)
 ניכר ונדע לנו ש
 תשובתם נחשב, וא
 להם לאכול שלא ה
 שפ"י נדמו לו שאז
 ולב' הפירושים יש
 ובשאר צדיקים כתי
 תחילת שם והסעוד
 פ"י לו יהיה שגשם
 (בד"א: ו) ו
 המטה, אלא כמו
 שם עיני העיר, ו

ח"א פ"ב. ולדי
 כשיביח לדיק ו
 בקרבה של
 יט) א. ויב

ואילך מנע

קאתרה: א ועלו תרין מלאכי: קסדום ברמשא ולוט יתב

ואברהם שב למקומו: שלישי יט א ויבאו שני המלאכים סדמה בערב ולוט ישב

רש"י

לקט בהיר

כיון שנשתחק הסניגור הלך לו הדיין (תנח" - ז"ח):
ואברהם שב למקומו. נסתלק הדיין נסתלק
הסניגור, והקטיגור מקערב^{צ"ח}, ולפיכך ויבואו שני
המלאכים סדומה להשחית (סס - סס): (ח) ויבואו
שני וגו'. אחד להשחית את סדום^ט, ואחד להליל
את לוט, והוא אותו שצא לרפאות את אברהם,
ואותו* שצא לנצר את שרה כיון שעשה שליחותו
נסתלק לו (סס - סס): המלאכים. ולהלן קראם^ט
אנשים, כשהיתה שכינה עמכם קראם אנשים (ז"ח),
ד"א אלל אברהם שכחו גדול והיו המלאכים תדירים
אללו כאנשים קראם אנשים, ואלל לוט קראם^ט
מלאכים (תנח" כ"י - ז"ח): בערב. וכי כל כך שכו^ט
המלאכים מחברון לסדום^ט, אלא מלאכי רחמים היו
וממתנייס שמה יוכל אברהם ללמוד* עליהם
סניגוריא^ט (סס - סס): ולוט ישב בשער סדום. ישב
כת"ז^ט, אותו היום מינוכו שופט עליהם* (ז"ח):

מלינו כן בשום מקום שאחר הנבואה יספר הכתוב שהמדצר
ז"ה והגדצר הלכו להם, כי פשוט הוא ואין לנו נפקותא זיה,
אם לא להודיענו כי לא חפץ במות המת ועומד ומצפה
לחפלתן של לדיקים כביכול, גם המלאכים אע"פ שכבר
נשתלחו, על מעמדם עמדו והמתניו אולי ואפשר יועיל
הסניגור בתפילתו ורק אח"כ ויבואו וכו' (רא"ם), ועיין
באזהרה"ק (וצא"צ אות פ"ח) שהרחיב הדבר (ולפי דבריו
נתיישב למה כאשר כלה לדצר ולא כאשר כלה אברהם לבקש)
ובז"ר בולט שכן דעת חו"ל, וניכרים דברי אמת שכן הוא
כונת רבינו, ואני לקצר באחי: צו) נעימת מליצתו של
רבינו לא לתנם הוא, אלא מאחר שלפני כבודו יתברך לא שיך
העמקה והליכה ממקום למקום, כי לא ישיגוהו משיגי הגוף,
לכן הסביר הענין עו"ה כי כל עוד שהסניגור בתוך עבודתו
ופעולתו, מדת הרחמים שולטת ואין רשות לקטיגור לקטרג,
ומלאכי חבלה דהיינו מדת הדין נסתלקו ואינם, אבל כאשר
נשתחק הסניגור ואין לימוד זכות אז וילך ה' פי' מדת
הרחמים והשטן הקטיגור מגביה ראשו וניתן לו רשות
לקטרג ואז ויבואו המלאכים פי' מדת הדין שולט ומושל

שינוי נוסחאות * וחשלישו לא נשתלה אלא * ללמד * על השופטים.

ועושה שליחותו (במ"ח): (א) רלונו בזה למרץ את ה"א הידועה שלא אמר ויבואו שני מלאכים, ואמר שכשנעשה חשבון זה
ניכר ונדוע לנו שצריך להיות שנים וזה ה"א הידועה (בד"א): (ב) פי' הכתוב קראם אנשים שאלל השכינה הק' אין
חשובתם נחשב, ואלל לוט שלא היתה שם השראת השכינה קראם הכתוב בשם המעולה שלהם, אלל לוט קראם אנשים ונתן
להם לאכול שלא הכירם (רא"ם): (ג) פי' הכתוב קראם כמו בדרך הא', אולם בז"ר הלשון נדמו לו כמלאכים, ויש ליישב
שפי' נדמו לו שאחזו חיל ורעדה והוא לא ידע למה, ואפשר שזה מה שכתב רש"י שכחו גדול פי' לפיכך לא נחרגש (ג"א),
ולז' הפירושים יש קצת גמגום, שלדרך הא' אדרבה כבוד הוא למקום ז"ה משרתיו עושי רלונו, ולדרך הב' למה אלל יעקב
ובשאר לדיקים כתיב ויפגעו בו מלאכי וכו' לכן הביא ז' דרכים (מ"ל): (ד) מסוף שש שעות עד הערב שהרי כחוס היום
תחילת שש והסעודה לכל היומר שעה אחת, וכן הוא בז"ר נפטרים מאברהם בשש שעות וצאו סדומה בערב (רא"ם): (ה)
פי' לו יהיה שנשמיעו בלבוש זה עד שצאו לסדום, אעפ"כ סדום לחברון קרוב הוא ואפילו אדם גשמי אינו שוהה כל כך
(בד"א): (ו) וזה הוא ששמעיעו הכתוב צאמרו בערב (מ"ל): (ז) הנה אין זה ישיבה ממש כמו אדם היושב על
המטה, אלא כמו יושב על כסא הוא כינוי למלכות כמו כן יושב בשער כינוי על השררות, כי שער העיר הוא בנין שמסדרים
שם עניני העיר, וכמו מרדכי יושב בשער המלך פי' היה שר והיה לו משמרת ומיניו בצנין המלך, וא"כ גם הכתיב היה צריך

אור החיים

ח"א פ"ב. ולדיק יסוד עולם^ט, אפשר שזה יהיה
כשיהיה לדיק מופלא, ואפשר שאם היה אברהם
בקרבה של סדום היה ממלע כל העיר^ט:
יט) א. ויבאו וגו' בערב. עמס הדבר^{צ"ח}

אור בהיר

ואילן מנע ממנו התפלה. פט) בלשון יחיד. צ) שהלא אברהם מופלא היה. צא) שלא צאו עד ערב.

לו חסד וממלאים חסרוננו ומצילו לשלימותו, זה נקרא ג"כ בשם רפואה"י. ולכן הר"ם רופא חולי עמו ישראל גימטריא רפ"ת, גימטריא [ד' פעמים] חסד, זה מורה על הנ"ל שהרפואה נמשך כשהד' עולמות מתמלאין ומתפשטין מילוי הויה ציודי"ן שגימטריא חסד. וכשנמשך כן ומתפשט מילוי שם זה, אז נמשך רפואה מעולם העליון שנקרא ארוך, כמ"ש צמ"א" שכן נקראת רפואה ארוכה, ונמשך מעולם עליון זה דרך כל הד' עולמות. ולכן הצרחה שאלו צמדת החסד המשך חסדו ית"ש דרך כל הד' עולמות. וד"בן בא ית"ש ביום שלישי למילתו שאז הוא המכה, ונראה אליו צלוגי ממראה גימטריא [רפ"א], [*שבא] לרפואתו, כמ"ש אל נא רפא נא [לה] כו' (צמדני יב יג), כי הצרחה פעל שהויה יתמלא במילוי חסד, ויתפשט דרך כל [הד'] עולמות [כנ"ל], והמחיק כל הדינים"י. ולכן אליו יי צלוגי ר"ת אצ"י ר"ת אלילות צריחה יצירה, שמעולם

אלילות שכולו חסד המשך להעולמות, ומשם לעשיה כנ"ל.
 → וירא אליו ד' באצ"ו ממרא. הכתוב מרמז לנו בזה עבודתו של הצרחה אצ"ו ע"ה, איך היתה עבודתו תמה ושלימה, כי הנה יש בני אדם שמתחילין לעבוד [ד'] צאמת, ועי"ז משיגין איזה מדריגה, ונדמה להם שכבר השיגו עבודתו ית"ש בשלימות, וכבר [הס] לדיקים גמורים אשר אין למעלה מהם. וצאמת לא ידעו [ולא יראו] ולא יצנו, וטח מראות עיניהם, מהשכיל לצותס"י, כי הוא ית"ש אין סוף ואין קץ לתכלית עבודתו, ואין להציט על עצמו על שום מדריגה שיש לו, שיחפשט עצמו צאמת המדריגה, רק ידרוש ויחקור תמיד יותר אחר עבודתו, ואף אם יהיה לו כל מדריגות לדיקים, עכ"ז יצין שעדיין צריך לו לחקור אחר עבודתו ית"ש יותר, כי צדאי עדיין לא צא לתכלית עבודתו, כיון שהוא ית"ש אין סוף ואין קץ ואין תכלית. והרצ הקדוש מצאצ"יטשצו אמר משל ע"ז למנך שעשה לו מגדל גבוה

חומר בקודש

זו. ראה פרשת כי תבא ד"ה וע"י: וע"י שמות אלו במילואם נתפשטה הקדושה בעולם, ולכן כחוב בכוננות שבשבת יכוין בוי ברכות בכל ברכה לא' ממילוי אלו השמות, כי בשבת שניתוסף נשמה יחירה לאדם שמתפשטת הקדושה בעולם, וע"י שמות אלו בא שלימות לכל הנבראים. ולכן כתיב רפאות תהי לשריך (משלי ג ח) רפאות גימטריא השמות הנ"ל, כי רפואה כוללת כל מיני טובות שצריך להשלימות, כי החולה נקרא קצירי על שאין לו השפעות מבחינת ארוך, שהוא עולם עליון נקרא ארוך, משם באים השפעות ארוכה ומרפא, ולכן נקרא ארוך שאין שיעור לטובות שנשפעים משם. ולכן נקראת מדת חסד גדולה בלי שיעור. יו. פרשת ואתחנן ד"ה וזה היה. פרשת בשלה ד"ה והנה מצינו. יח. ראה עוד אוהב ישראל פרשת וירא ד"ה או יאמר: הנה ממר"א מספרו רפ"א היינו פ"ר דינין והמתקתן ע"י אחד. ר"ל אלופו של עולם. יב. עפ"י ישעיה מד, יח.

מאוד, והולכים צנ ואצל כל מדריגה חדרים מאוצרי הס והכסיל ההולך וכוו להשתעשע עם המ איזה מדריגות ורוא מאוד, סובר ששם אצל צאמת היה לו המלך למה עולין ו גבוהים יותר מאלו להוכיח ולהצין מזה המלך, ולא לפנות המאיר, רק לעשו ויותר להפקי ובן היה הצרחה המעלה הזאת מדריגה, אף שכבר מחשב שכבר השיג רק היה נדמה צעני ד', וציקש עבודתו יי כבודו, ולא אמר] אני כיון שגראה א שיש עוד מדריגה גס צענין מראות אל האדם, יש ומדריגות, כמו שו אמרו הרק אך צמנו צנו דצנ (צמדני יב

כ. נוסח קדושת כתר. ולכן היה. כג. עיין ת

מירא ורמא רבי נבא צני גורוויף מראכא פ' צני
 קהוצאו מכוון הצור חן - אצדוק

מאוד, והולכים במדריגות אל המגדל, ואצל כל מדריגה ועליה שעולין יש חדרים מאוצרי המלך שמאירים מאוד, והכסיל ההולך וכוונתו לילך אל המלך להשתעשע עם המלך, אצל כיון שעלה איזה מדריגות ורואה החדרים שמאירים מאוד, סובר ששם המלך ופונה לשם, אצל באמת היה לו להבין אלו היה שם המלך למה עולין עוד למעלה מדריגות גבוהים יותר מאלו החדרים, והיה לו להוכיח ולהבין מזה שעדיין לא בא לחדר המלך, ולא לפנות אל שום מקום וחדר המאיר, רק לעשות שלו ולעלות יותר ויותר להתקרצ אל המלך.

ובן היה אצרהם אבינו ע"ה צחינת המעלה הזאת, ולא פנה לשום מדריגה, אף שכבר נראה אליו ד', לא היה מחשב שכבר השיג עבודת ד' בשלימות, רק היה נדמה צעיניו רק כמתחיל לעבוד ד', וציקש עבודתו ית"ש לשאול איה מקום כבודו, ולא אמר [צלצו] הלא כבר יודע אני כיון שנראה אלי ד', כי הבין וידע שיש עוד מדריגה גבוה יותר, כי באמת גם צעיני מראות הנבואה בהתראות ד' אל האדם, יש כמה וכמה צחינות ומדריגות, כמו שמנינו שאהרן ומרים אמרו הרק אך במשה דבר ד' הלא גם צנו דבר (במדבר יב ט), והשיב ית"ש אם

יהיה נציאכס כו', לא כן [עצדי] משה [וכו'] (שם ו-ז).

וז"ש כאן וירא אליו ד', ועכ"ז והוא יושב פתח האוהל, שהיה בדעתו שעתה הוא עדיין צפתח הכניסה לעבודתו ית"ש כנ"ל. וזה שרמזו צר"ת וירא אליו יי ר"ת איו, שאף שנראה אליו ד', אמר אצרהם איה כבודו ית"ש לצקשו, כי ידע כנ"ל שעדיין צריך לצקשו, כי יש צחינות גבוהים מעל גבוהים^{כב}. גם הר"ת אליו יי צאלוני ממרח הוא א"צ מ"י, כי הנה כתבנו בצרפת לך לך^{כג}, שנקרא אצרהם על שהמשיך מחסדים הרמים הגבוהים שנקראים אצ, ורמזו לנו הכתוב כאן שכמעט לא היה מאמין צעמנו שהוא המשיך החסדים הנ"ל, רק היה שואל מי הוא זה הממשיך, כאילו לא היה ההמשכה מאתו.

גם עוד רמזו לנו הכתוב צר"ת מתיבות יושב פתח האוהל היא יפה, ע"ד שאמרו [*רבותי] ז"ל מאי האי דאמרו אינשי כשמוזוגים ומתחננים איש ואשה אומרים שהזיווג יהיה עולה יפה, ולהבין איזה מקום יהיה עולה, ומאי הלשון הזה שיהיה עולה יפה. ופירשו כי כלל העצדות לייחד קוצ"ה ושכינתיה, צחינת יחוד שמות הויה ואדני שהלדיקים מייחדין במעשיהם הטובים^{כד}. והנה כתוב בספרים^{כד} שלעתיד

חומר בקודש

כ. נוסח קדושת כתר. כא. ע"פ קהלת ה, ז: כי גבוה מעל גבוה שמר וגבוהים עליהם. כב. ד"ה ולכן היה. כג. עיין תיקוניו לד, ב: תא חזי יהר"ה אדנ"י איהו קודשא בריך הוא ושכינתיה. כד. ראה

תרגום תהלים סה שיו

תִּשְׁבַּחְתָּהּ אֱלֹהֵי דִי תִהְיֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלֵךְ יִשְׁלַם נְדָרָה: שְׁכֻנְתֶּיהָ בְּצִיּוֹן וְלֵךְ יִשְׁתַּלְמֹן נְדָרָיָא: גִּמְקַבֵּל עֲלֹתָא לְוִתְךָ פֶּל פְּנֵי פִסְרָא יִיתוּן: ד פִּתְגָמֵי עֲנִין תְּקַבּוּ מִנִּי סוּרְחָנְנָא אֲנִתִּי תְּכַפְּרוּן: ה טוֹבוֹי

תְּהַלֵּה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלֵךְ יִשְׁלַם נְדָרָה: ג שִׁמְעֵ תְּפִלָּה עֲדִידָה כָּל־בֶּשֶׂר יִבְאוּ: ד דְּבַרְי עֲוֹנֹת גְּבֵרוּ מִנִּי פִּשְׁעֵינוּ אֲתָה תְּכַפְּרֵם: ד ה אֲשֶׁרִי | תִּבְחָר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן →

להון
כל
כל
ברא
ידיה
ידי
יחן
כל
ותא

שרי
כי
זיה

יכרו
את
ציון

שות
דף

דיק
עוד
זסה
נמת
כמו
על
ולת

כי
וקא

לם
לי
מה
לך

רש"י

תהלה. השמיקה תהלה לך, לפי שאין קץ לשבחך, והמרה בשבח אינו אלא גורע: אלהים בציון. אלהים השוכן בציון. (מלאמי. שימו כבוד מהלמו לא יומר מדאי אך דומיה תהלה, וכמדומה הללוהו באימה נלשון הללו יה שס בן שמי אומיות מתורגם לחילא עזי וזמרת יה (לקמן קיט יד) ויד על כס יה (שמות ז טו) ולשון וגילו צרעה דומה לזה). דבר

מצודת דוד

הדומיה נחשבת לך לתהלה, כי אין להגביל את התלתך, ולכן אין להרבות בתארים: ולך ישולם נדר. כל תושבי להנודרים בעת צרה וישולם אם כן הנדר: (ג) שומע תפלה. על כי אתה שומע תפלה לזה יבואו אליך כל בשר להתפלל לפניך: (ד) גברו מני. רוצה לומר עם כי אין בהזכיות להכריע את העונות, עם כל זה תכפרם בחסדך: (ה) אשרי תבחר. אשרי להעם אשר תבחר ותקרב להיות שוכן בחצריך, והנה נשבעה בהטוב

מצודת ציון

(ג) עדיך. אליך. כמו תגע עדיך (פסג ד ט):

אבן עזרא

העמים, כאשר הזכיר שלמה בתפלתו, על כן יבואו כל בשר עדיך עד מקומך: (ד) דברי. קשור וכתוב למעלה שכל בשר יבאו עדיך, כי אתה שומע תפילה, ששמעת תפילתי בהתודתי עונותי וכפרת כל פשעינו. וזה המזמור חיברו המשורר בשנת בצורת, והתפללו אל השם ושמע תפלתם. וטעם גברו מני דברי המשורר המתפלל, כי אני הודיתי כי הייתי רב עונות, ואני ועמי פשענו על כן באה צרת הבצורת: (ה) תבחר.

דומיה תהלה. זה המזמור חיברו דוד בהיות הארון, או חיברו אחד המשוררים בהכנות בית המקדש, והוא הנכון בעיני. ודומיה מגזרת דמות או הוא כמו אך לאלהים דומיה נפשי (לקמן סב ב), כטעם דום להי והתחולל לו (לעיל לו ז), דומו עד הגיענו אליכם (שיא יז ט). והטעם כי התהלה ממתנת לך בציון מן הבאים שמה, להלל במקום הארון, ושמה דף ישולם נדר: (ג) שומע. כי בית המקדש בית תפלה נקרא לכל

רד"ק

לומר נשתתקה התהלה לך נגד פעלך העצומים: שומע תפלה. תפלת כל בשר שומע אתה. מלך בשר ודם יכול לשמוע מן שנים או מן שלשה, ואינו יכול לשמוע מן הכל, אבל אתה שומע תפלת כל בשר כאחד וכל אחד מתפלל את שלו: (ד) דברי עונות גברו מני. לשון יחיד: פשעינו אתה תכפרם. לשון רבים. כי על בני הגלות ידבר לשון רבים. עונות שגברו ממנו ופשעינו כמו כן אתה תכפרם, כי הם האריכו אותנו בגלות כי אין זולתך לכפר: (ה) אשרי. מי שיגיע

התהלה שתאמר לך בציון בקיבוץ גליות: ולך ישולם נדר הזכחים שנודרים בני הגלות אם ישיבם האל לציון, ישלמו לך שם בבית המקדש: נדר. כולו סגול בסוף פסוק כי לא ישתנה: (ג) שומע תפלה. ושם תהיה שומע התפלה, כי על הגלות נאמר סתם תפילתי, ושם עדיך כל בשר יבואו. ואדוני אבי ז"ל פירש לך לבדך תאות התהלה שמהללים לך, אבל מה שמהללים בן אדם בגבורתו או בחכמתו אין התהלה שלמה, כי אין התהלה לבן אדם בלא כזב, או הוא לשון שתיקה, רוצה

מדרשי חז"ל

טוב ויחיל ודומם לתשועת ה'. (ילקו"ש). (ה) אשרי תבחר ותקרב וגו'. א"ר חלכו: אשריו מי

דומיה תהלה. אתה יכול לידום, והכל נותנין לך תהלה על שדממת. אתה דומם ואנו דוממים, דום להי והתחולל לו,

חֲצִרֶיךָ נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הַיְכָלְךָ יְיָ

דְּתַבְחַר וּתְקַרֵב יִשְׂרָאֵל

וְנִזְרָאוֹת בְּצֶדֶק תַּעֲנֶנּוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְּטַח

דְּרַחֵק יִימְרוּן צַדִּיק וְשֹׁפֵעַ בְּטוֹב בֵּיתְךָ

קוֹדֶשׁ דְּהַיְכָלְךָ וּדְחִילָן

בְּצֶדֶקְתָּא תִּקְבַּל צְלוֹתֵהוֹן אֱלֹהָא פּוֹרְקָנָא סְבָרָא דְכָל סִיפֵי אַרְעָא וְנִגְנַת יִפְאָ דְרַחֲמֵיךָ מִן

רש"י

במלך: נשבעה בטוב. שצננתך ומקדושת היכלך ששכינתך שורה שם: (ו) נזראות בצדק תעננו. צדקתך תעננו לעשות נזראות נגוים: מבטח. אמה, ומנוס לכל יושגי קלוות ארץ, מקלה הארץ ועד קלהו:

מצודת דוד

וההשפעה הבאה מביתך והיכלך הקדוש: (ו) נזראות בצדק. בצדקתך תעננו בדבר הנזראות והנפלאות אשר תעשה עמנו: מבטח. הלא אתה המבטח של כל היושבים בקצות הארץ ועל הימים הרחוקים, כי כולם יבטחו בך:

אבן עזרא

בחסרון מלת אשר, כמו לכל יבוא גבורתך, וככה הוא אשרי אשר תבחר בו ותקרב שישכן חצריך, וטעם נשבעה תענוג הנשמה בעבודת השם בבית המקדש, וישרת בטוב גם אחר עמו בטוב קדוש היכלך והטעם בטוב הכבוד שהוא הקדוש, ויש אומרים בטוב ביתך אתה הקדוש בהיכלך: (ו) נזראות. הטעם כאשר יעבוד הגוי את השם ישב בטח בלי פחד אויב ולא רעב, והטעם כאשר אנני יראים אז תעננו להושיענו, וטעם בצדק כאילו כתוב בצדקך או בצדק שעשינו תשובה וכפרת פשעינו. אמר רבי משה מבטח כל קצוי ארץ כל אנשי, כמו וכל הארץ באו מצרימה (בראשית מא ו) ואנשים רחוקים, והטעם כי תושיע שהם בקצות הארץ ובים, ואין יכולת באדם להושיעם. ולפי דעתי בעבור היות קצות כל גוף אינם גופות, כמו בורא קצות הארץ,

רד"ק

לזמן הישועה, אותו שתבחר בו ותקרב אותו אליך להעלותו מהגלות, ויזכה שישכון בחצריך: נשבעה. אמר על אותם שיהיו או בעת הישועה נשבעה בטוב ביתך, כלומר בכבוד שישכון שם במקום המקודש שבהיכלך, והוא הדביר ששם הכבוד: (ו) נזראות. תעננו בנפלאות שתעשה עמנו אתה אלהי ישענו.

מדרשי חז"ל

אומר: נזראות שאתה עתיד לעשות בעולם הבא, בשביל יסוריך שאתה מביא עלינו בעולם הזה. מבטח כל קצוי ארץ. אתה הוא בטחון של בעלי זרועות, בשמך הם בטוחים, יוצאי דרכים בשמך הם בטוחים, מפרשי ימים בשמך הם בטוחים יוצאי בשיירא בשמך הם בטוחים. וים רחוקים, רבי חנינא בר פפא שאל את רבי שמואל בר נחמני, מהו וים רחוקים, א"ל נמשלה התשובה לים, מה הים הזה לעולם פתוח אף שערי תשובה לעולם פתוחים. ונמשלה התפילה למקוה, מה מקוה פעמים פתוחה ופעמים נעולה, אף התפילה שערי תפילה פעמים פתוחים ופעמים נעולים. דכתיב: ואני תפילתי לך ה' עת רצון. מה המקוה הזו אדם מבקש לטבול ומצא שם אביו או רבו, מתבייש והולך לו, אבל הים הוא מפליג קימעא ויורד וטובל. (פסיקתא).

יבש הארץ ודא תקן מזוני ליה... מוריא פכ... מורו קמו... ח ממאך רגו... ורגוש גליה... אפיא: מ ורחי

יום רחוקים. אפילו לרם שכל מקום ממלתך: (ו) המלמית ההרים שהם קטן מזונות ומכין מטר, המכין לארץ מטר המלמ

מצודת (ח) משכיח. משקיט ומשפיי תשבחם (לקמן פט')

לאומים ההומים: (ט) מאות המאורות היוצאים להאיר ב

יום רחוקים כעבור ימים, ואמר רחוקים בעבור רחוקים הארץ הזכ כן עמודים. וטעם נאזר השם בהרים הגבוהים שברו לפי דעתי שהזכיר שהוא נגבורתו נראית בגופות הז

מכין הרים בכחו. ואם שוצאו ישראל מגלות שה מפורד. מ יוציאם מתוכם, כל כך ארוך. לכן אמר הנו הגבורות והנפלאות האלה יו כל ההרים הגבוהים מנפלאו אותם אל אל, שאמר כהרו נאזר בגבורה. כי אינו ל הצורך, אלא מראה גבורו הגבורה אזורו: (ח) שאון יו והוא משכיח אותם כלומו לאומים. וכמו שהוא משי שקיט המון לאומים ושאו

מכין הרים בכחו וגו'. במשפט, בחסד,

ונבאר) וזהו וישתחוו ארצה ר"ל שהמשיך השפעות למטה. ואמר אל נא תעבור מעל עבדך פ"י שהתפלל להשי"ת תפלה קצרה שאל יעבור מאתנו. יוקח נא מעט מים פ"י שיוקח מלעילא לחתא חקדים (ע"י זוה"ק וירא קב: ושם שמיני מא.) מעט שכן דרך הדקיקים שאומרים מעט ועושי הרצה (ב"מ פו.). ורחצו רגליכם פ"י שלא יהיה שום נגיע' ואחיז' להרגלים דהיינו להחילוניהם (ע"י ספר הלכות פ"י וירא) להנות מהקדושה. והשענו תחת העץ ר"ל שלא יהיה להם השפעה רק מהתמלית (ע"י זוה"ק מרומה קנב:) וכל השפעה יהיה לישראל והפ"י *

או יאמר וירא ה' כו' דהנה הגם שעור אשכול וממרא היו צעלי צריח אצרהם אעפ"כ היו כנענים. וזהו שמתמה הכחוז וירא ה' אליו צאלוני ממרא ר"ל האיך אפשר שיתראה השי"ת אליו צאלוני ממרא שהיה מן הכנענים ואין הקב"ה משרה שכינתו במקום הגוים. ואמר הכחוז אל חתמה על זה כי והוא יושב פתח האוהל פ"י שכן דרך הדקיק הגם שהוא למטה אצל עיקר ישיבתו הוא למעלה בעולמות העליונים דהם נקראים אוהל מועד (ראה זוה"ק בלק ר: ובערי אורה ט:). מחמת שהם תמיד צדוה ושמת' כמו י"ט (ע"י זוה"ק בראשית נב: ושם וימי רלט.) והלדקיק המשחוקק תמיד עם מחשבתו ומחגבר לעלות עם מחשבתו לעולם העליון נקרא יושב פתח האוהל (ע"י זוה"ק נא לו.). ואם תאמר האיך אפשר שיהי' למטה ולמעלה בעולמות העליונים לזה אמר הכחוז קח לך ראי

מחוס היום דהיינו מהשמש שהיא למעלה בשמים ואורה מזריח למטה ונדמה כאלו היא למטה כן הדקיק הוא כחוס היום שהוא למטה ואור תורתו וקדושתו מזריח למעלה בעולמות העליונים. וזהו אשרי תצחר ותקרב ישכון חרריך (מהלים סה, ה) ר"ל בעולם העליון (ע"י אור יקר פ"י לך כרך ד, קצב):

7 או יאמר אשרי תצחר ותקרב כו' דהנה יש ג' גווני לדיקים יש לדיק אשר נפשו חושק ומחלצ לעבוד השי"ת ב"ה אלא שאין יכול להעלות עצמו ולהחזיק בעבודתו ית' מחמת איזה מניעה שצ"י. ויש לדיק שהוא עובד השי"ת בצורה ובתפלה רק שהוא יודע מזה שהוא עובד השם ומחזיק עצמו לעובד השם. ויש לדיק שעובד באמת להשי"ת ובכל עבודתו שעובד מחזיק עצמו שאינו עובד כלל שאינו אלא כמתחיל בעבודתו יתעל'. וזהו וירא כנ"ל והוא יושב פתח האהל כנ"ל (ד"ה או יאמר השני) שהי' נדמה צעיניו שאינו אלא על פתח האוהל הקדוש. כחוס היום פ"י ג"כ כנ"ל (שם) שהי' מוחלט אללו בתום לבו שאינו אלא כמתחיל. וזהו אשרי תצחר ותקרב ר"ל שאמתה השם צוחר צו ומקרבו אעפ"כ צעיני עצמו אינו חשוד ודומה לו שאינו אלא שוכן חרריך היינו צהר שלפני הבית שלא נכנס כלל אל הקדושה כן חושב הדקיק האמיתי תמיד וק"ל: L

או יאמר אשרי תצחר ותקרב כו' ע"ד שאמרת הפ"י (ע"י ליקוטי שושנה

יז. עיין פרשת וישב ד"ה אלה (עב.) בענין השפעה לישראל בימי הגלות. יח. עיין שם וירא צח. ובדעת משה פרשת וירא מבאר כוונת המחבר הק'. מובא בלחזות בנועם. יט. עיין אגה"ק למוה"ר זכריה מענדיל זי"ע (חסר.) "בקיצור כמעט שאינם בזה העולם כלל, רק תמיד הולכים במחשבתם בעולמות העליונים, וזה נראה מהם שמרוב דבקוחם אינם שומעים לפעמים מה שבג"א מדברים אליהם, והולכים על הארץ בגופם ונשמחם דבוקה למעלה", וע"ע סר"פ בא (קג.), ובסו"פ ויצא (נח:). כ. עיין היכל הברכה ר"פ ויקרא ובצבי לצדיק מאמר אור זרוע מש"כ בשם המחבר הק'. דבריהם מובאים בלחזות בנועם. כא. ברפוס שקלאור משמיט חיבת "שבו". כב. ברפוס שקלאור משמיט חיבות "שאינו עובד כלל". כג. עיין עוד בזה בפרשת קרח ד"ה א"י אוהב (שיג:) "הנה דרך הצדיק העובד ה' בקביעות נדמה אליו תמיד שעדיין לא התחיל כלל לכנוס בעבודת הבורא ודומה לו שאינו עומד אלא על שער העבודה", ועיין בר"פ שמות (קטו.) ובמש"כ בגליון ובלחזות בנועם שם, וע"ע פרשת בהעלותך ד"ה וכיום (רפט:).

ה"ק
כא.
צבת
רק
זמ"ד
*
לצנו
זדם
*
תוך
לשה
כ"ס
הס
צבת
צדר
תקן
פ"י
באה
איות
מז.
שזה
זיות
נגד
תא.
שיך
ד"ה

לפי
ויגש
צריך
ו"ש
ע"ע
יזוח
בא
מזה
רהם
שים
רדס
ע"ע
(כא.)

החסי ביהורם אהר"ו אילן מ'סנסק
מכון 110 י"ר

י לא אמות פיאחיה ואספר מעשי יה: ואלשתעי עובדי אלהא: יח יסר יסרני יה ולמות לא נתנני: ולמותא לא מסר יתי: יט פתחו לי מעלני קרתא כזה השער ליהוה צדיקים יבאו בו: כא אודך פי עניתני ותהי לי לישועה: צדיקיא יעלון ביה: כא אהודי קדמך ארום קבלתא צלותי ותותא לי לפריק:

רשי

לעולם, ולו לא אמות, כי אחיה לעולם: (יח) לא וסס נתכפרו כל עוונותי, ולמות לא נתנני: אמות. אני כנסת ישראל כשאר אומות מיתם עולם, כי אחיה וגו': (יט) פתחו לי מעלני קרתא, ואלו הן שערי צדק: (כ) זה השער. של בית המקדש שהוא לה' מבודדת דוד

מצודת דוד

היא מעולם דוממה, הימין ההיא עתה עושה חיל: (יז) לא אמות. ביד הקמים עלי, כי עוד אחיה וגו': (יח) יסור. הן יסור יסור אותי ביסורים למרק העון, אבל לא ימסור אותי למיתה ביד הקמים עלי: (יט) פתחו. לזאת פתחו לי שערי בית המקדש, ואבוא במ ואודה יה על פרות נפשי: (כ) זה השער לה'. הלא זה השער של ה' עשוי הוא להיות צדיקים באים בו להלל לה', ואבוא בהם גם אני להודות לה': (כא) כי עניתני. כי

אבן עזרא

(יז) לא. אחר שימין השם עושה חיל ואני חוסה בו, לא אמות ביד אויב: (יח) יסור. שם הפועל מהבנין הכבד, כמו שאול ישאלו באבול: (יט) פתחו. הוא

רד"ק

וכפל לחזק הענין כי לא יהיה הכח והעושר מזולתו: (יז) לא אמות. כמו שחשבו להמיתני ולהאבידני מן העולם אבל אחיה ואספר מעשי יה, המעשים והנפלאות שעשה עמי: (יח) יסר יסרני אשר הייתי ברע מוסר האל הוא, שהוא עלי לנקותי מפשעי לא שרצה להמיתני ורגש הנו"ן יסרני לתפארת הקריאה כדג"ש חנני אלהים: (יט) פתחו לי שערי

מדרשי חז"ל

(יח) יסר יסרני יה ולמות לא נתנני. א"ר שמעון: והלא דברים ק"ו ומה עבד כנעני שאין לו פדיון לעולם ואינו יוצא אלא לרצון רבו שנאמר: והתנחלתם אותם, היה רבו מכהו והפיל את שינו או סמא את עינו הרי זה קונה את עצמו ביסורין, קל וחומר בידי שמים. וכן הוא אומר יסור יסרני יה ולמות לא נתנני. (מכילתא). (כ) זה השער לה' צדיקים יבואו בו. אלכסנדרוס מוקדון כי שקיל ואתי יתיב אהוא מעיינא, קא אכיל נהמא, הוה בידיה גלדני דמלחא (דגים מלוחים), בהדי דמחורוי להו נפל בהו ריחא (כששטפן בנהר נדבק בהם ריח טוב), אמר שמע מינה האי מעיינא מגן עדן אתי. איכא דאמרי שקל מהנהו מיא טרא באפיה (שטף בהם פניו), איכא דאמרי אידלי

כוליה עד דמטא לפתחא דגן עדן, רמא קלא פתחו לי כבא, אמרו ליה זה השער לה' צדיקים יבואו בו. אמר להון אנא נמי מלכא אנא ומיחשב חשיבנא הבו לי מידי מגן עדן, יהבו ליה חרא גולגלחא. (תמיד לב). (כא) אודך כי עניתני וגו'. אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן: אודך כי עניתני אמר דוד, אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה אמר רשי, מאת ה' היתה זאת אמרו אחיו, זה היום עשה ה' אמר שמואל. אנא ה' הושיעה נא אמרו אחיו, אנא ה' הצליחה נא אמר דוד, ברוך הבא בשם ה' אמר רשי, ברכונכם מבית ה' אמר שמואל. אל ה' ויאר לנו אמרו כולן, אסרו חג בעבותים אמר שמואל, אלי אתה ואודך אמר דוד, אלהי ארוממך אמרו כולן. (פסחים קט).)

כב טליא שביקו כו ארדיכליא הוה בני בניא ט דישי וזכאה לאתמנאה פ למליך ושלמון: כג מן פ קדם יי תות דא אמרו ארדיכליא היא פרישא קדמ וסלדיקים יבואו בו, וסס אודך כי ע (כג)

מצודת ציון

(כב) פנה. זוית: (כג) נפלאות. מכוסה ונ (שופטים יג יז): (כד) נגילה. מלשון

הזויות. (כי הדרך לתת האבן המשוג בכח ידינו: היא נפלאות. הדבר הו מה שלא יורה עליו הטבע: (כד) זו

המצר: (כב) אבן. דרך משל שהיו ד וכסוף התגבר עליהם, או ידבר ישראל שהם בגלות: (כג) מאת, זו לראש פנה לא היה כן בגבורתה באה זאת הגבורה, ומלת נפלאה מ וכא התי"ו תחת ה"א כמו ושבת

(כב) אבן מאסו הבונים. אם על י כל ישראל בכלל אבן על דרך משל בנין העולם בחוקיהם ובמשפטיהם. ו המלכים שיהיו אפילו אחד מאבני שתהיה פנה, כלומר שאין צורך ל בעת הישועה היתה לראש פנה, ו פינות הבית באבנים גדולות ויפור אבני הבניין, כן יהיו ישראל לעתיד

(כג) מאת ה' היתה זאת וגו'. זה זאת עולה מן המדבר, לשעבר ה ולבנים ונעשו במדבר לארבעה דגלי אף אנו תמהין על עצמנו, ורוח הקוד היתה זאת. דבר אחר, מדבר בדוד ונעשה מלך, משל לאחד שהיה עוש ונעשה איפרכוס, אף ישראל לעתיד אלילים עליהם, והם משיבים מאר (ילקו"ש).

(כד) זה היום עשה ה' וגו'. הקורא לא יצא, מנא הני מילי, אמר ככתבם וכזמנם. וכן בהלל וכן בקרי

ליקוטי שושנה

אשריך וטוב לך (מהלים קמ, ג) אשריך
 בעוה"ו וטוב לך וכו' (אבות ג, ד) כי
 מה שטוב לצדיק בעיני העוה"ו הוא הכל כדי
 שיצא ע"י לעוה"ב כי הדברים הנריכים
 לעוה"ב המה התורה והמנוח והם אינם
 יכולים להעשות ולהפעל אם לא שיש לו כל
 צרכי עוה"ו צריח למשל הכנסת אורחים
 סוכה ואתרוגי ציית מזוהה אשה וצנים
 וכדומה להם לזה צריך הכל שיהיה להצדיק
 מעות צריח וזהו אשריך פי' מה שיש לך טוב
 בעוה"ו אינה עיקר הכוונה כ"א וטוב לך
 לעוה"ב ולזה נאמר אשריך שפי' דרך ונתיב
 לצא ע"י לעיקר טובת עוה"ב וק"ל *

7 פתחו לי שערי צדק בו' (מהלים קיט, יט)
 דהנ' עיקר מדת הצדיקים כך היא
 בכל מה שעובד יותר להצורא צ"ה הוא מצין
 יותר שאינו יכול להגיע אל תכלית העבודה כי
 א"ס בדבר זה הוא עיקר הנגת הצדיק שמצין

זה שאינו יכול לצא אל התכלית הגמור והיא
 היא העבודת. וזהו שאמר הכתוב פתחו לי פי'
 הצדיק אומר שיפתחו לו השערי העבודה לצא
 צם לעבוד הצורא לפי סבוב שלא עשה כלום
 עדיין ולא פעל בעבודתו כלל עדיין. ומציין
 לו זה השער לה' פי' היא היא עיקר העבודה
 לידע זה שאינו יכול לגמור בהעבודה כי דבר
 שאין לו סוף ותכלית והנ' * L

זה היום עשה ה' בו' (שם קיט, כד) י"ל זה
 רמז על י"ב צרופי הוי' (עי' מקו"ו ט:)
 שצריך האדם לכוין בכל יום וזבל שעה
 ולכאורה הלא הצירוף הוא ממילא כאשר
 עשאים השי"ת. ואמר הכתוב נגילה ונשמחה
 צו ר"ל הפעולה היא צוונה הזאת להכניס צה
 אהבה ויראה נגילה רמז ליראה כמו שאמרו
 ז"ל (ברכות ל:) במקום גילה שם תהי' רעדה
 ושמחה היינו אהבה וק"ל *

א. בדפוס שקלאוו משמיט חיבת "סוכה". ב. בדפוס שקלאוו מוסיף "לולב". ג. ראה תהלים (לו, לא) "לא תמעד
 אשוריו", ופירש"י צעדי. ד. ראה פרשת לך ד"ה אחר (כג.), "והשכר הבא לו לאדם ע"י איזה מצוה שעשה למשל
 כשהשי"ת נותן לאדם ממון עבור איזה מצוה שעשה אין זה עיקר השכר, כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, רק שנתן
 השי"ת הממון הזה כדי שיעשה עוד מצוה, וזהו פי' שכר מצוה מצוה ר"ל כנ"ל כדי שיעשה עוד מצוה אחרת, וכשנתן
 השי"ת לאדם בנים עבור איזה מצוה הוא ג"כ כדי שיעשה עוד מצוה לגדלם לתורה לעבודת השי"ת ביה", וע"ע
 פרשת שמות ד"ה ואלה (קצ"ז) "וכל מגמותיו [של יעקב אע"ה] היה על בניו להשפיע להם כל טוב למען יהיו צדיקים
 גמורים שלא יהיה להם שום מניעה בעבודת הבורא יתברך שמו". ה. עיין פרשת קרח ד"ה א"י אהב (שיג:) "דרך
 הצדיק העובר ה' בקביעות נדמה אליו תמיד שעדיין לא התחיל כלל לכנוס בעבודת הבורא, ודומה לו שאינו עומד
 אלא על שער העבודה", וע"ע פרשת וירא ד"ה א"י וירא (כת.), ובר"פ שמות (קטו.), וראה פרשת וירא ד"ה א"י
 וירא (קלא). שבלתי אפשרי להגיע למדרגת אמת כ"א באופן זה. ו. ועיין קדושת לוי לקוטים ד"ה פתחו לי שערי
 צדק [שם מבואר כעין פירוש הנזכר כאן], ועיין לקמן ד"ה וקני ת"ת (תמג:) [שזה עיקר גדול לאדם שישכיל ויבין
 בדעתו לו אלף שנים יחיה לא ישיג עיקר שורש חכמות אלקות שהוא דבר שהוא אין לו סוף ולא ערך, וכל מה שיתגבר
 אדם בעבודתו ית"ש ויתעלה בכל פעם יבין אז יותר שאינו מבין כלל והוא רחוק מאוד מהחכמה העליונה, עיין שם
 באריכות] גליוני מהר"י. ז. במאור ושמש פ"י לך לך מבואר הענין יותר, וע"ע שם ברמזי חג הסוכות. ועיין בדודאים
 בשדה פ"י שופטים שמוסיף לבאר איך מגיע הצדיק לבחינה זו. דבריהם מובאים בלחזות בנועם.

פרות שלח לע
 (מהלים ק"ל)
 שולח רפואה קודם
 הרפואה היינו נ
 משצמים ומפארים
 הקדושה. וזהו צורא
 (נראה יוצר אור) מוח
 הרפואות. וזהו
 שהשי"ת צ"ה שלח
 ומכות קודם למכו
 צריחו דהיינו המוח
 השלוחה לנו קודם
 עלינו ועל

ובחסדך תצמיח
 ולכאורה
 בגבור' היה יותר נ
 צמד * וגם שם
 צמח כו' תרעץ או
 למה צימן שרומז
 כי אין צדיק צריך
 מתלבש הקצ"ה צג
 ישראל מתפחדים ו
 ולזה עושה הקצ"ו
 מהגבורות ולזה עז
 הוא מתלבש צמד

ח. באור לשמים פרשו
 לה' כי טוב וגו', שטו
 בנועם. ט. ראה פרש
 נשאר רושם "והקרושו
 לו ע"א. וראה ר"פ ואו
 מרעין אויב... אך שהו
 כי הוא חסד לישראל
 נעימות בימינך נצח, ו
 שתי מדות חסד וגבורו
 גמול לאויביו בשביל
 נעים כשאתה לוקח בי
 יא. עיין בדברי אלימלך
 בספר שבר יוסף יט ע

החסי' המפורסם מופאיר אלימלך
 מיון סוף יצירה

מיד היו מתרפאין. וזהו מרומז בגמרא מרגליות
 היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו שכל
 חולה שהיה רואה אותו מתרפא מיד רצה לומר
 על ידי השראת שם הוי"ה שהיתה שורה עליו
 על ידי זה נתרפא החולה וכו' היא המרגליות
 טובה מרמזת לשם הוי"ה ב"ה. וזהו פירוש
 הפסוק וירא אליו ה' היינו שנתגלה עליו שם
 הוי"ה ב"ה והיתה שורה עליו באלוני ממרא
 באלוני הוא לשון אילן ממרא בגימטריא רפ"א
 רצה לומר שהוי"ה ב"ה הוא אילן הרפואות
 שמשם נמשכים כל החסדים וכל הרפואות
 ונתגלה כל זאת על אברהם אבינו ע"ה. וזהו
 שפירש רש"י לבקר את החולה רצה לומר זאת
 היתה הסגולה לרפאות כל מיני חולה שהיה
 מסתכל באברהם היה נתרפא כמאמרם זכרונם
 לברכה מרגליות טובה כנ"ל. ודמסיים הפסוק
 והוא יושב פתח האהל כחום היום רצה לומר
 הגם שהיה בחמימות והתלהבות גדול ומדריגה
 גדולה אף על פי כן היה בהכנעה גדולה לפניו
 ית"ש והיה נדמה בעיניו תמיד שהוא רק בפתח
 האהל ולא נכנס עוד לשום מדריגה, וקל להבין L
 יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו
 תחת העץ. הגה איתא בזוהר הקדוש בפרשה זו
 וזה לשונו בדף ק"ב ע"א זה לשונו תא חזי כל
 מה דאכיל אברהם אבינו כשהיה איהו קא אכיל
 וכו' דאפילו בר נש דאיהו מסאב לא יכיל
 לקרבה לביתיה כדין ידע אברהם דהא מסאב
 איהו ועביר ליה טבילה וכו' עיין שם הלשון.
 ושם ע"ב וזה לשונו ועיינא דמייא הוה תחת
 ההוא אילנא ומאן דצריך טבילה מיה מיין סלקין
 לגביה ואילנא אסתלקין ענפוי כדין ידע אברהם
 דאיהו מסאבא ובעי טבילה מיד וכו' תא חזי
 דאפילו בשעתא דאזמין לון למלאכים אמר לון
 והשענו תחת העץ בגין למחמי ולמבדק בהו
 וכו'. הגם שכל דברי הזוהר הקדוש הם סתומים
 ומכוסים מכל רעיון בכל מקום אף על פי כן
 הדברים האלו שבמאמר הזה הם סתומים
 ומכוסים לגמרי והם דברי נביאות לגמרי על כן
 הנני מבקש מהשם למחול לי לרמוז איזה רמוז
 להבין מעט מזעיר דבריו הקדושים שמרומז כל
 המאמר בפסוק הנ"ל, כי איתא בספר גליא רזיא
 בדף ח' ע"ב שמרמוז בפסוק שמע ישראל הוא

מרמוז למקוה וזה לשונו והנה מה שנראה לפרש
 לעניות דעתי תחלת הדבר איך מן קרא דקריאת
 שמע נפקו שיעורי המקוה בכלל ובפרט שתיבת
 שמע ישראל חשובים לתק"ס לוגי מיא רצה
 לומר עם האותיות והכולל, ושם בספר הקדוש
 הנ"ל מרמוז איך בפסוק היחוד הנ"ל מרומז כל
 שיעור המקוה ויוצא לנו מזה כי בפסוק שמע
 ישראל מרמוז איך שיטהר אדם עצמו בקריאת
 שמע במקוה עילאה מי שאומר הקריאת שמע
 כתקונו בדחילא ורחימא ואך צריך על כל פנים
 לטהר עצמו קודם במקוה תתאה בארבעים סאה
 מים איך יוכל לקבל טהרה ממקוה עילאה אם
 לא טיהר עצמו במקוה תתאה, וזהו שאמר
 חז"ל בעל קרי אסור לקרות קריאת שמע דוקא
 כנ"ל כי בפסוק הזה מרומז המקוה עילאה כנ"ל
 וקל להבין. וזהו מרומז בפסוק הנ"ל יקח נא
 מעט מים, תיבות נ"א מע"ט מ"ם גימטריא רפ"א
 מנין עשרה הוי"ות רצה לומר שיקחו לעצמם
 הקדושה משיעור קומה עילאה דהיינו כל
 קדושות שהם ה' הויות ועל ידי זה ירחצו עצמם
 הגשמיים הגוף שמרמוז לרגלים והשענו תחת
 העץ תיבות תחת העץ מרמוז שאלו השני תיבות
 עולים בגימטריא שמע ישראל שגימטריא
 תתק"ס כנ"ל המרמוז לתתק"ס לוגי מיא של
 מקוה וי"ג יותר המרמוז לתיבת אחד שבקריאת
 שמע, וכל זה היה מרמוז להם אברהם אבינו
 בפסוק הזה שיטבלו עצמם במקוה עילאה
 המרומז בפסוק שמע ישראל. וזהו הרמוז בזוהר
 הקדוש וזה לשונו ועיינא דמייא הוה תחת
 ההוא אילנא כנ"ל שמרמוז בתיבת אלו שיעור
 מקוה עילאה ובהן הוה בדק למלאכין ואמר
 להון השענו תחת העץ שגימטריא עולה שמ"ע
 ישראל אח"ד כנ"ל זהו רמוז תתק"ס לוגי מיא
 כנ"ל.
 וע"פ פי דברים אלו נוכל לומר גם כן רמוז
 למה מתחיל הש"ס במסכת ברכות ומסיים
 הש"ס במסכת עוקצים דוקא הלא דבר הוה
 שרבינו הקדוש בודאי מרמוז בזה דברים גדולים
 ועל פי הנ"ל יש לומר טעם הדבר כי הספר
 הקדוש גליא רזיא הנ"ל מתחיל בספרו הקדוש
 תיבת מתניתין ואמר שתיבת מתניתין גימטריא
 תתק"ס לוגי מיא של מקוה עיין שם, ואיתא

לח מסכת עוקצים בטענ
 הפ למתמסגים בעוקצים
 שם שמסכת ידים
 תתאה ועל פי הדברים הא
 תחיל רבינו הקדוש הש
 דות לסגים בעוקצים וסיו
 דיה פקדים ובמסכת ידי
 מספת עוקצים שלשה ו
 פירוש עוקצים עם תש
 דקים של עוקצים כי ידים
 יתלתא הם עולים במכוון ת
 תחיל בן מתחיל המסכה
 המז לארבעים סאה של הנ
 להמז גם כן לארבעים ג
 התורה מרשא עד סיפא בנ
 התורה במהרה במים טהור
 וזהו פתוח
 וזהו שם ושרה זקנים
 להנהיג לשרה אורח כנשים
 דאמה לם עדנה ואדוני זקן
 אלקי וגו' מהראוי להבין אי
 חזי מחוסרת אמונה שלא
 היתה ית"ש שיוכל ליתן
 קפתם ונראה לפרש כי
 שיתנה בקדושה ובטהרה מ
 אמנם אף על פי כן מן הג
 גשמה הטהורה מעולם עליו
 זה השפל והגשמי רק על
 גשמות כהזינוג אף שהוא ב
 הגוף נעשה על ידי גשמיית
 להשיך הגשמה רק על גוף
 גשמיית. והנה אברהם ושרה
 מאד מאד ולא היה להם שו
 פירות איהו שמץ גשמי
 בקדושה ובטהרה בלי ע
 פמבואה בזוהר הקדוש על פנ
 עשו בחבן וגו' שהיו מוליך
 לרים והי לחכימא. וזהו שני
 זקנים אין זקן אלא שקנה
 פתוחככות גדול באים בימי
 שלא נאמר בשאר צדיקים שי
 במגפתם בסוף ימיהם וכאן

מובא כי קאון נחום קאמן האו זכר עיין זכר

כביכול במלכו של עולם ואמר שהעולם הוא קדמון. גם התרגום יונתן בן עוזיאל דרשו לשני תיבות כדור לעומר אך לפי דרכו וזהו היה מלחמת אאע"ה אתו כדי לפרסם אלוהותו ית"ש ולהתוודע ולהגלות כי הוא מלך על כל הארץ. והוא האצילים ובראם ויצרם ועשאם ואין זולתו. והנה כשהכה אאע"ה את כדרלעמר והמלכים אשר אתו שהיו גבורים גדולים וחזקים והוא היה במתי

מעט ואעפ"כ נצחם, אז נתוודע ונתגלה לכל כי יש משגיח ושולט ומולך על כל העולם כולו ומנהיג אותם כרצונו. ולכן כתיב ויצא מלך סדום לקראתו אחרי שובו כו' אל עמק שוה. שו"ה הוא נוטריקון שאמר והיה העולם, ר"ל שנתאספו כולם כאחד והודו שיש משגיח ושליט בעולם. שאמר וברא העולם והוא מלך על כל העולם כולו. וזה עמק המלך. והבן היטב:

פרשת וירא

כך בשם הרב ר' משה מפשעוורסק

וירא אליו ה' באלוני ממרא. פי' שכ"כ היה אאע"ה שפל בעיני עצמו עד שחשב בלבו שהוא אינו ראוי להשראת השכינה רק ממרא הוא הצדיק העובד השי"ת ואצלו הוא השראת שכינתו ית'. אבל הוא עדיין לא הגיע למדריגה זו. וזהו וירא אליו. ר"ל שכך היה נראה לו בלבו ומחשבתו תמיד. ה' באלני ממרא. שה' הוא באלני ממרא. היינו שהשראת שכינתו ית' אינו רק אצל ממרא מפני שהוא צדיק ועובד השי"ת באמת. אבל הוא עדיין מבחוץ שלא נכנס להקדושה. וזהו והוא יושב פתח האהל. שחושב במחשבתו שהוא עדיין בפתח אהל של הקדושה. וכן הוא דרך הצדיקים הגם שעובדים את ה' כל ימיהם עכ"ז נדמה להם בלבם ומחשבתם באמת שעדיין לא התחילו כלום לעבוד את השי"ת והם עדיין מחוץ לאוהל הקדושה רק עומדים בפתח האוהל ודפח"ת. ויתורץ בזה קושיית האוה"ת עיי"ש: L

או יאמר, דהנה ידוע שכל התאמצות עבודתו של אאע"ה וכל מגמתו היה רק שיתגלה

ויתפרסם אלוהותו ית"ש ע"י מדתו מדת החסד כמ"ש (בראשית יב, ט) הלוך ונסוע הנגבה לדרום שהוא ימין מדת החסד ועיקר עבודתו היה שכל העולמות יתפרנסו ויתנהגו ע"י מדתו החסד ושימתקו כל הדינים בשורשם והיו נעשים חסדים גמורים. והנה ממר"א מספרו רפ"א היינו פ"ד דינים והמתקן ע"י אחד. ר"ל אלופו של עולם. ועפ"ז יש לפרש הפסוק וירא אליו. ר"ל שנתגלה אליו. ה' הוא החסדים כנודע. באלני, לשון חזק כמו ואת אילי הארץ לקח. (יחזקאל י, יא) ממר"א. ר"ל בתוקף וחזק הדינים נתגלו אליו החסדים. היינו שנמתקו הדינים בשורשן ע"י עבודתו שהמשיך רק חסדים טובים לכל העולם והמשכיל יבין. ובה ג"כ יתורץ קושיית האוה"ת למה הקדים תיבת אליו לתיבת ה'. וע"פ דברינו הנ"ל יבואר על נכון:

עוד י"ל בפסוק הנ"ל דהנה לא נאמר כאן שום דיבור ואמירה לאאע"ה בהתגלות ה' אליו. ודרשת חז"ל ידוע ועוד יש לאלוה מילין אחרי אשר חנן ה' ברחמיו. דהנה למעלה בפרשה

מוב"ר מקרה יגנוז הרה"ק
אלי"צ ק"ק אס"א

פרשת וירא

76

יח [א] וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא ישב פתח האהל פתח היום.

[א] וירא אליו וגו' - פירש רש"י: 'אמר רבי חמא בר חנינא, יום שלישי למילתו היה ובא הקב"ה ושאל בשלומי. הנה אמרו חכמינו ז"ל במסכת ברכות (ל, ב) 'אפילו נחש כרוך על עקבו, אפילו המלך שואל בשלומי לא יפסיק'. להבין דבריהם ז"ל כי אין שייך נחש אל המלך בהפכיים האלו. אך הרמז בדבריהם ז"ל, כי הנה יש צדיק אבד בצדקו ויש נשע מצריף ברעתו (קהלת ז, טו). כי הרשע כאשר רואה בעצמו כי [ה]מרה והעציב את רוח ה' מאד, ומתיאש לשוב על ידי זה, הנה גדול עונו האחרון מכל אשר חטא. והצדיק כי יפתה לבו באמרו הנה רב חילו בשמים לעשות מופתים בארץ, [ו]על כן יתשל מלעשות בעבודת ה' ולהתחזק ככראשונה, הנה גם הוא עדי אובד ח"ו.

וכזה אמר הכתוב (ישעיה כו, יג) ויבאו האבדים בארץ אשור והגדתיים בארץ מצרים. ארץ אשור - הם הצדיקים המאושרים, והגדתיים בארץ מצרים - הם הרשעים המשוקעים בכל שערי טומאה. ועל זה הזהירו חכמים בדבריהם 'אפילו נחש כרוך על עקבו, לרמוז על הרשע הנכרך בזוהמת הנחש רחמנא לצלן, אעפ"י כן לא יפסיק מעבודתו, כי רב חסד הוא ומרבה לסלוח בלי שיעור ובלי תכלית. ולעומת הצדיק אמרו 'אפילו המלך שואל בשלומי, היינו אפילו הקב"ה שואל בשלומי לא יפסיק וירף מעבודתו יתברך שמו, ואל תאמין בעצמך וכו' [עד יום מותך] (אבות פ"ב מ"ה).

וכן אברהם אבינו ע"ה, אע"פ שבא הקב"ה ושאל בשלומי, מכל מקום כתיב והוא ישב פתח האהל, לומר פתחו לי שערי צדק כעני העומד בפתח אשר אין לו מאומה בידו. וכן

כתיב להלן (פסוק לג) וילך ה' פאשר פלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקמו. ר"ל, שהקב"ה הוא בחינת הולך על ידי אברהם, [כ]נתעלה כבודו יתברך שמו על ידו, [ו]אעפ"כ [ו]אברהם שב למקמו. והיכן היה מקומו של אברהם אבינו, ואנכי עפר ואפר (שם כו) והבן. ל

או יאמר וירא אליו וגו' ברש"י הנ"ל: 'אמר רבי חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה ובא הקב"ה ושאל בשלומי. הנראה לי לרמוז בדיוק ר' חמא בר חנינא כי זה היה ביום השלישי. דהנה בזוהר הקדוש מפרש כי טעם מילה ביום השמיני הוא כדי שישגי בחינת נשמה, והוא מבחינת בינה כמו שנאמר (איוב לב, ח) ונשמת שדי תבינם, ובחינת בינה היא השמינית מלמטה למעלה.

והנה אברהם אבינו ע"ה לא היה צריך לזה כי כבר אברהם זקן בא בימים כנ"ל, אבל על ידי המילה הנה הוא השיג אח"כ למעלה מעלה יותר, עד שביום השלישי מן המילה עלה עד בחינת הכתר שהוא השלישי מן הבינה למעלה. וזהו שנאמר וירא אליו ה' מבחינת הכתר. וזה נקרא בחינת 'הוא', בחינת עלמא דאתכסיא, מקומו 'הוא' יפן ברחמים (קדושת כתר), וזהו ואברהם שב למקמו (בראשית יח, לג), פירוש אל בחינת מקומו הוא יפן ברחמים. וזהו פתח היום. 'כחם' גימטריא 'חיים', והוא אותיות 'חכם', שהמשיך מבחינת הכתר להחכמה תחיה בעליה (קהלת ז, יב) אל פתח האהל למטה להמשיך חיים וחסד לעולם הזה. וזה שאמר ר' חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה. כי מבחינת כתר הנ"ל המשיך ביום השלישי כנ"ל. והבן.

או יאמר וירא אליו וגו' - פירש רש"י 'אמר ר' חמא בר חנינא' כו'. הנראה לבאר, על פי מה שפירשתי לעיל בפרשת לך (בראשית יב, ד)

בפסוק וילך אברהם פ שהלך באותו חשקו באותה שעה שדיבר כלל שהיה בשעת ה וימל אברהם את יצחק צנה

וזהו שנאמר כאן חמא בר חנינא כו'. כי בשעת המי הקב"ה לבל ירגיש תיכף להאמירה. ו לקיים מאמרו יתברך היסורים. אך גם ב הנה הכאב גדול מ של השי"ת זה של מתנוצץ כח הדיבוב אין מכבה עד ש היסורים. וזהו פיו בשלומי. [היינו כ מחמת כי היה עוד באנשי שכס היה בו ביום השלישי פהיו מלו את עצמם רק לכן כאשר עברו היסורין נתקדר תא רק הכאב לבד וזו שאז הנה ה

וירא אליו ה' פתח האהל פתח היום ו לו עצה על המילו הוצרך ליקח עצה י לקח עצה כלל. אך העולם כמו שאמרו האנשים. ורצה ש ימולו עצמם, לכך יתנו לו עצה רק דקיימא לן (ב"מ קו, א) אשכול לא רצו ליני לו עצה לאברהם,

האון מ"ה ג' שמה הבן צבא מרצאנסק
זכין מוצאו סכניה - מיר

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

אין איהו הכינוי יהוה שאמר משה רבינו. **אלה** הלוכה בהדרגה. לפי שיש שם זכור והשגת פוטוריו מולמות. **חיל** כרובן וכן פסק ר"ח בלכסי מייז (ג') רבי אמיז'ר אפי' עובדי ה' וזהו דוד צלי. ולמה לא ב' משפט אלא אהם על שמרית וזמם על מוספין שיש להם דרכי' ודילמא מעיקרא לא ברוך דרעיה. ותוויחוי דשמתי: מאן גברא רבא דקמסחדר עליה. רבי זמון שבעי על הדבר ימה קדקק שבעל תורה אוי

בגדרדעא לבר מתדוא יומא דארזא פולמוא דמלבא למרזא ואפירדו רבנן ולא צלו וצלי לי ביהדר ותוא יודו שלא בהדר עדי יתיב רבי תנינא קרא קמה דר' ינאי ויתיב וקאמר הלכה כר' יהודה שאמר משום ר' אלעזר ר' עוריה א"ל *פוק קרא קראו לברא ריון הלכה כרבי יהודה שאמר משום רביע' איד יורגן אני ראיתי את רבי ינאי דצלי והדר צלי א"ל רבי ירמיה לר' יודא *דילמא מעיקרא לא כוון דעתיה ולבסוף כוון דעתיה א"ל *חוי מאן גברא רבא דקמסחדר עליה: *רי אמר ר' אי' יע'י: דהו' לדו תלמי' בר בנישואא בבריא לא הו' מצלוג אלא בני עמודי היכא דהו' גרסי איתמר רב יצחק בר אברוי' משום רבינו אבד הלכה כר' יהודה שאמר משום רביע' ר' חייא בר אבא צלי והדר צלי א"ל רבי יודא מאי מעמא עביד מי חכי אילמא משום דלא כוון מר דעתיה והאמר ר"א יעוש' ימדר אדם את עצמו אה' כיכול לבין את לבו יחפלל ואם לאו א"ל יחפלל אלא דלא ארכי מר דריש ירזא והתניא מעה ורזא הוכיר של ר"ח (ג') וכן ב' כ"ת ורזא ארזא ארזא מפני שכול לאומיה בשתדית 'בשתדית אן מרזירין ארזו מפני שכול לאומיה במוספין *במוספין אין מרזירין ארזו מפני שכול לאומיה במגזא א"ל לא איחבר עליה א"ל יורגן 'בצבור שנו: כמה ישנה בין תפלה לתפלה רב הגוא ר"ח חד אמר יכוי שחתונן דעתו עליו וחד אמר כדי שחתונן דעתו עליו מאן דאמר כדי שחתונן דעתו עליו דברתי 'אוהתנן אל א' ומיד כדי שחתונן דעתו עליו דברתי 'יורז' לפי שאין בית דין מן מקדשין את החדש אלא שבו אמר אבימיר מאסכתא מירא דרב בדרש מלא אבל בדרש תמר מרזירין ארזו א"ל רב אשי לאבימיר מברי רב מעמא קאמר 'מה לי חסד ומה לי מלא אלא לא שני :

מסתברא מילתא דרב כחמס מלא. לגוממ סביב אתו שלמני מלא וזה יכול לומר סביב במדבר על מדר שהוא עיקר והו' תמר כר' יצחק לכל רבני ארזו כחמסי אן מחזירין וזכר טעו' ויכלה ובה כדבריהם וזכר הכוונ' לבישוע' אס עקר רגלו (ג') ופסח כדרכה שאלמיה דרין מחזירין אתו אלא חשיל לא עקר אלא כשתי ארזיה כדרכה שחקה בה לומריה אן מחזירין אתו ולא נדחה לרביע' אלאין דלא חייק כדרכה האמון דרין קאמו' כחמסי מחזירין וזכר חסין שאין מחזירין אן יוכל דלא עקר רגלו כדמלך לקון (ד' ס') כר' (כדבריהם) חשיל ארזיה (כדבריהם) חשיל ארזיה כהו' חשיל ארזיה וזכר טעו' ויכלה דרין קאמו' כחמסי מחזירין וזכר חסין שאין מחזירין אן יוכל דלא עקר רגלו כדמלך לקון (ד' ס')

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה שהיה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל** **דבר** ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

הדרן עלך תפלת השחר
כובד ראש הכהונה ששה אחת. במקום שנאלה להפלה: **גמ'** שחתחה אל היכל קדש ביראמן. ממוייאל: מעצין פשייה. מקשט עממו כנדריו: עבדו את ה' ביראה. משלם סביב לו נמקוס עבדיה שכו תורה גרלה: **בכל** עשב יהיה מתוך. כקלסו מרלה **אם** עלמו עליו יסא לו שז: דהוה קא בדר טובא. יומר מלא ונראה פקורו טול: הפילין ומחוא. וזכר ערות שמתחלת קוים ומשמריו: עלי: **בכל**

פרשת וירא

16 וירא אליו ה' כו"א, הנראה לפרש מקרא קודש הלו דרך נחמד ונפלא בחכמה ומוסר, הנה ארז"ל שגלה אליו באלוני ממרא הוא שהשיאו ענה על המילה, יע"ש במדרש (ב"ר פ' מג, ח) וזילקוט (פר' לך רמו עג) ובתוספתא בזה"ק (כאן כח): באורך והוצא קלת ברש"י ז"ל (כאן), וכבר נזכרו צי' קמאי (בעה"ת, רא"מ ועוד), דקשה מאד להצין הדבר על קדוש ומנוסה כאברהם אבינו, בענה ישאל על דבר ה' אם לעשות אם לא, ובפרט מענר כו' אנשים בלתי חסידים, וכל הנאמר בזה הכל דבר שפמים ודברים שאין בהם עיקר וטעם למשכיל ומעיין באמת.

ואני בעניי הננתי שכונת אברהם הקדוש החסיד האוהב הנאמן והאמייתי הי' לחכמה רבה וענומה, והוא כדי להצניע ולהתכסות ולהסתתר בגודל חסידתו וקדושתו ואהבתו מפני שאר העולם, לזה הלך בחכמה להחיעץ עם האנשים האלה השלימים אמו אם יעשה אם לא, למען ירא'ה ירא'ה להם כי עדיין אינו מאמין גמור ואוהב אמייתי, ואיך שיפול ענתם יוציא מחשבתו אל הפועל, אם נאמרו לעשות אזי צודאי תקטן בעיניהם העשי' כי על פי ענה עשאו וההסכמה, ולא מלצו לרצ אהבתו, וגם אם יאמרו בלתי לעשות

ועכ"ז הוא יעשה, עכ"פ יאמרו שצתחלה הי' הדבר שקול אלנו, ועדיין אינו צמדריגה של אהבה בצירור אחר שלבו הלך הנה והנה בדבר, וכל זה עשה בעבור הקטין ענמו, כי בהתפרסם לדקת האדם יצא קלת מהגאות בלבו, והארכנו קלת מזה צפ' במחזה לאמור אל תירא כו' ע"ש (פ' לך ד"ה א"י אל תירא) והבין:

ויתכן כי ממרא הבין כונת הדקיק, לזה יענהו לפי דרכו הטוב לו יותר להקטנה וענוה, וע"ז ירמוז הכי מים עמוקים ענה כו"ב, כי לכאורה מה עמוקות יש בדבר שבין צו האדם וליך ענה, אמנם ירמוז על הדבר האמור כי הענה שנטל אברהם אבינו מצעלי צריתו הי' צו חכמה רבה, ומים עמוקים, כן הענה בגודל חכמה בלב איש בנטיילת ענה זו, ואיש חבונת ידלנה הוא ממרא שהבין הכוונה ודלה מרגיניתא ליענו לפי דרכו, וזהו יהי פי' הכתוב, כי גילוי שכינה עיקרה היא לענוי ארץ אשכנז ואת דכא"י:

ובמדרש הנעלם (כאן לו): פי' לפי דרכו תיבת באלוני בתוקפו, כמו אליו הארץ (יחזקאל י, יג, ועוד), חיזוק ומוקף יע"ש, וכן נאמר גם לנו לדרכנו, וירא אליו ה', צסיבת אלוני ממרא, חיזוקו של

א. באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום (ית, א). ב. עצה בלב איש, ואיש תבונה ידלנה. (משלי כ, ה). ג. וירא אליו ה'. ד. לה"פ (ישעי' נו, טו) ודרשו בסוטה (ה). שהקב"ה שוכן אצל נמוכי רוח, ובזה שהלך אברהם לשאול עצה הראה מדת ענוה, ועי"ז זכה לירא אליו ה'.

ממרא שחוקו וטו
 את ענמו, עי"ז ז
 והטעם כי והוא יוש
 ענמו כאלו אינו רי
 אהל, הוא האור ו
 יקח את האהל (שמו
 ז"ל (שבת פת. ד"ה ו
 (איוב כט, ג, ופרש"י ל
 שבאמת הי' בגודל
 וגם יום שם הכ
 מארז"ל"ה אני מעורו
 במדרש (ב"ר ג, ח ועו
 של נדיקים, והבין ו
 אורכי, ותמלא נח
 כנ"ל

או יאמר והוא יו
 דהנה הקשו
 אבינו שקיים כל ה
 יתנה (יומא כח:), מד
 מילה קודם שהי' דב
 יש להעיר גם אם
 להמתין על הדיבור,
 למה לא לזה לו מקו
 חנה עד היות אברה
 והלא ד

ובעניונו אמרנו
 ענומה

ה. עי' ט"ז אר"ח סי' ז
 הפסוק על אאע"ה הכנ
 בתי' שחר וגם רפואה עי
 חצוה קפרה) אין אור אל
 (מקום חושך) ללמוד תורו

מגרי"ר ארז"ר האו איש הרורוויץ זצ"ל
 אג"כ וי"מ דק"ק סארניא רבא

אמר שבתחלה
ועדיין אינו
יר אחר שלבו
ה עשה בעבור
זדקת האדם
והארכנו קצת
חירא כו' ע"ש
והבן:

ת הדניק, לזה
יטוב לו יותר
נח הכי מים
לכאורה מה
האדם ונריך
יר האמור כי
מצעלי צריחו
עמוקים, כן
בנטילת ענה
ממרא שהבין
לו לפי דרכו,
גילוי שכינה
ן ואת דכאד:

שי לפי דרכו
נפו, כמו אילי
חיזוק ותוקף
לדרכנו, וירא
f, חיזוקו של

ממרא שחזקו ותוקפו על הדבר שימול
את עצמו, עי"ז זכה שנראה אליו ה'
והטעם כי והוא יושב פתח האהל, שהחזיק
עצמו כאלו אינו רק צפתח והתחלה של
אהל, הוא האור והקדושה, ע"ד ומשה
יקח את האהל (שמות לג, ז), שפירש רש"י
ז"ל (שבת פט. ד"ה ומשה) שהוא צהלו נרו
(איוב כט, ג, ופרש"י לשון אור וכו') ע"ש, אף
שבאמת הי' בגודל התלוצות כחוס היום,
וגם יוס שם הקדושה, ע"ד שכתבו
מארו"ל"י אני מעורר השמר, וע"ד אמרם
במדרש (צ"ר ג, ח ועוד), לאור יוס, מעשיהם
של נדיקים, והבן היטב אז יבקע כשחר
אורן, ותמצא נחת ואור בדברינו אלה
כנ"ל לפע"ד: **ל**

אז יאמר והוא יושב פתח האהל כו',
דהנה הקשו המפרשים דאצרהם
אזינו שקיים כל המורה כולה עד שלא
ניתנה (יומא כח:), מדוע לא קיים גם מצות
מילה קודם שהי' דבר ה' אליו יע"ש, וגם
יש להעיר גם אם היה אמו חיזה טעם
להמתין על הדיבור, יקשה על ה' אדונינו
למה לא נזה לו מקודם ואיחר הדיבור של
חצה עד היום אצרהם אזינו בן ל"ט שנה
והלל דבר הוא.

ובעניו תינו אמרנו דכוונה רבה וחכמה
עזומה השכיל אצרהם אזינו

הראשון בדבר, וה' הסכים עמו, ומנורף
לזה נצין אמרי קדוש צוה"ק בהאי
פרשתא (טו:), צפסוק עת הזמיר הגיע
(שה"ש ג, יב), על מילה דאצרהם אזינו
יע"ש, ומאי עת הלל כל יומא זמנו הוא,
והנראה עם אמרם ז"ל (אבות סוף פ"ה)
לפוס נערא אגרא, וכארו"ל (ע"ז יו:)
אפיתחא דבי זונות נכפיי' ליצרן ונקבל
אגרא, וענין אגרא שאמרנו הוא אור רב
מהקדושה שיזכה לו המנצח והמתגבר על
יצרו ומשבר תוקפו וחילו, עי"ז לפי פעלו
ונצחונו יהיה עליו אור הקדושה, והדבר
מבואר באמרי קדוש בדברי רב נהוראי
סבא, דהלכו ישראל במדבר כי שם תוקפיי'
דס"א לשברו, דלית נהורא אלא ההיא
דנפיק מגו תשוכא, וגם הוא בעבור זה
קבע קדושת תורתו עם הנך פרושים
במדברא מה"ט יע"ש היטב, וזה מאמר
הכתוב (מהלים קיב, ד) זרח בחושך אור
לישרים, והנה רבים מהמפרשים (רמב"ם
במו"י ח"ג פ' מט) כתבו בטעם המילה
למעט תאוות המשגל, והנה עריות הוא
דבר שנצטוו עליו בני נח (סנהדרין טו), ולזה
לא קיים א"א מצות מילה מעצמו כיון
שלא נצטווה כן לעשותה מעצמו למען
יתרצה אליו קדושה בהתגברו לנצח יצרא
דעריות דנפיש חילו בצלתי המולו, ועי"ז
יגדל כח מצותו בהתאמתו בקיום ציווי

ה. עי' ט"ז או"ח סי' א' ס"ק ב' וביד אפרים שם. ו. לשה"כ (ישעי' נח, ז-ח), ואולי נתכוין לדרוש
הפסוק על אאע"ה הכנסת אורחים כמ"ש פרוס לרעב לחמך וגו', זריזות והתלהבות דקדושה כרמזו
בתי' שחר וגם רפואה על המילה ע"י השמש וכמ"ש לקמן סד"ה א"י וירא וכו' הענין, (א"א). ז. זוה"ק
תצוה קפר) אין אור אלא היוצא מתוך החשך, ולכן קבעו ר' נהוראי וחבריו הפרושים מקום במדבר
(מקום חושך) ללמוד תורה (הנקראת אור).

י תבונה ירלנה.
זכן אצל נמוכי

שלי חוצד
כי צזכרי
אצות אזי
נאצד חצי
הו וענית
כו' ארמי
ידי זכירת
צח לענוה
לו רפואה

להסירו ולאצדו על ידי חצי כמו שכתבנו
לעיל, כנ"ל:

1 או יאמר ארמי כו' (ג) כי ידוע אמרו רז"ל
המעביר על מדותיו כו', ועם
הדבר כי צאמת אין לחפש כלל אחר מעשה
הדם ולהציאו צדין כי עפר הוא. וכאמרנו
זכור כי עפר אנחנו. הישפוט יוצר הכל חנוש
חנוש עפר ונצוה. אך זכו בתפוס חדם צמודה
זו וכמו שאמרנו צמודה שאדם מודד כו'. אבל
האדם הגאה ואינו מחזיק עצמו לעפר אזי

גם למעלה מחזיקים אותו כאיש להציאו
צמשפט על כל נעלם, (מ) ונקוט כלל צידך
עפר למטה עפר למעלה, וזכו אמרם רז"ל
המעביר כו'. ומחזיק עצמו כעפר וצביל זה
מעביר כו' כאמרם כשיריים אז מעבירין כל
פשעיו. וידוע כי רחמים נקרא צעם אב, ולכן
כשאנו רוצין לומר שה' מרחם אנו קוראים
צעם אב להקצ"ה: L

ובזה פירשנו (ו) אמרו רז"ל צעחו
דרפצ"י מיום שעמד על דעתו לא

תדרש נועם

והגיאיות ולאבד אותה על ידי אבי, היינו על
ידי דיהי' נגד עיני הנהגת אבותי בענוה עם
כל גודל מעלתם אשר מתי יגיעו מעשי
למעשה אבותי, על ידי זה מתאבדת ממני
רוממותי וגדלותי ומדת הגאווה שלי, כמו
שכתבנו למעלה, כנ"ל:

(ב) או יאמר ארמי אובד אבי, יתכן
הכוונה כי הנה ידוע מה דאמרו רז"ל (ר"ה
ו) המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל
פשעיו, וטעם הדבר הוא כי הנה באמת אין
לחפש כלל אחרי מעשה האדם ולהביא אותו
בדין על חטאיו כי הלא עפר הוא,
וכמאמרנו בתחנון זכור כי עפר אנחנו,
ומעתה הישפוט יוצר הכל את האנוש אנוש
אשר הוא עפר ונבזה, אכן כל זה הוא רק
אם יתפוס האדם במדה זו להיות נחשב
בעיני עצמו רק בעפר, דאז הוא בא בשכרו
כמו דאמרו רז"ל (סוטה ה) במדה דאדם
מודד מודדין לו, אבל האדם שהוא מתגאה,
נמצא דאינו מחזיק עצמו כעפר, אזי גם
למעלה בשמים אין מחזיקים אותו כעפר, רק
מחזיקים אותו כאיש להביא אותו במשפט
גם על כל נעלם.

(מ) ותקח לך כלל גדול בידך מה
דאמרו רז"ל לענין מצות כיסוי הדם (חולין
פנ:) דהמכסה צריך שיתן עפר למטה ועפר
למעלה, ולענינינו הכוונה דמי שהוא עפר
למטה היינו דאינו מחשיב עצמו ליש, זהו
עפר למעלה, היינו דלמעלה גם כן מחשיבים
אותו כעפר, ואינם מדקדקים אחרי מעשיו
להביא אותו במשפט כאמור זכור כי עפר
אנחנו, וזהו כוונת אמרם רז"ל המעביר על
מדותיו היינו שהוא מחזיק עצמו כעפר
ובשביל זה הוא מעביר על מדותיו, דנלמד
מהכתוב נושא עון ועובר על פשע לשארית
נחלתו, למי הקב"ה נושא עון, למי שהוא
עובר על פשע, אבל הכתוב מסיים לשארית
נחלתו, היינו למי דמשים עצמו כשיריים,
דרך לאיש כזה מעבירין לו על כל פשעיו,
והנה ידוע דמדת הרחמים נקרא בשם אב,
ולכן כשאנו רוצים לומר ולהזכיר דה' הוא
המרחם, אז אנו קוראין את הקב"ה בשם
אב, דזה השם מורה על מדת רחמים.

(ו) ובזה פירשנו מה דאמרו רז"ל
בשבחו של ר' פנחס בן יאיר (חולין ו) דמיום
שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו,

כר מעשה
: אבי (כ"ד
גם כל זה
טנתי מכל
ך ויתאבד
זר בקרבי,
אמות שלי
אבי, דעל
של יעקב
דת הענוה.

נית" היינו
מעלה, או
עני דתהי'
"ואמרת
דתוכל אז
גם בלשון
אתך עמך
ובד אבי"
התרוממות
דאני זוכר
זענוה שהי'
בתוב לאדם
זרת הכנעה
על עצמו
שלי "אובד
זיר הגדלות

מובל"כ א"כ ג"ו א"כ בורח"ו פ"ב
כ"ג א"כ

(סנהדרין 15.) ובעונותינו שרבו יאלו מהם מה שיאלו. כי מחמת ריבוי העונות לא נשלם עדיין מיקון הנשמות, ולכן יאלו לעולם נשמות מ"ה שיאלו כבר, ולא צאו לעולם נשמות חדשות, כי הנשמות הישנות צריכים לחזור ולצא בגלגול, עכ"ד.

בגלגול, הא' שהוא לומד ועוסק בחורה בפרשיות של חרי"ג מצות, הב' שלימודו הוא מכ"ל אדם, והוא מתאחד עם כל איש ישראל, ובשני עצות אלו נחשב לו כאילו מקיים כל החרי"ג מצות, וצוה הוא משלים חובתו בעולם שלא יטרוך להתגלגל עוד, וינח בשלום על משכבו עדי יעמוד לגורלו לקץ הימין.

והנה הקדמונים תקרו היאך יוכל האדם להשלים צוה חובתו ולקיים כל החרי"ג מצות, הרי כמה מצות אי אפשר לו כלל לקיים, כגון מצות החלויות בצרך או בזמן המקדש או צכהנים וכדומה, ויש על זה שני עצות, הא' על ידי לימוד התורה בפרשיות והלכות של חרי"ג מצות, שהלימוד נחשב כעשיה וקיום בפועל, כדאיחא בגמרא (מנחות קי.) כל העוסק בחורה חטאת כאילו הקריב חטאת. הב' על ידי השלום והאחדות נחשזין כל ישראל כגוף אחד, ובזן צעת שאיש אחד מקיים איזה מצוה, הוא מזכה לכל ישראל, שיהא נחשב לכולם כאילו קיימתו בפועל, והדברים עתיקין. (ועיין צוה בישמח משה פ' שמות).

*

7 ו איזהו חכם הלומד מכל אדם. וצמס' תמיד (דף לב.) איתא, איזהו חכם הרואה את הגולד.

ויבואר על פי מה שכתב צנועס מגדים (פ' חבא) לפרש מאמרס (ראש השנה יו.) המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (שמות לו ז) נושא עון ועובר על פשע, למי נושא עון למי שעובר על פשע, לשארית נחלתו, למי שמשים עצמו כשיריים. טעם הדבר, כי הכנעה וענוה הוא תועלת גדול לכלות חטא ולהתם פשע, כי טענה רבה היא זכור כי עפר אנחנו (תהלים קג יח), ואחרי מי ירדוף מלך ישראל, אחר פרעוש אחד או זבוב, אך כל זה אם האדם מחזיק עצמו כן, אז כל חטאיו לא תזכרנה, אבל האדם המתגאה, גם למעלה מחזיקים אותו כאיש להציאו צמשפט על כל נעלם, וזהו אמרס המעביר על מדותיו בשביל שמחזיק עצמו כעפר ושיריים, מעבירין לו על כל פשעיו, עכ"ד. (ועי"ע צנועס מגדים פ' אחרי).

ובעתה י"ל כי שני המאמרס הם מפרשים ענין אחד מעלת החכ"ם שמשלים חפקידו בהיותו בעולם הזה, היפך השוטה שצריך להתגלגל, ולזה אמרו איזהו חכם, כלומר מי זוכה להשלים מיקונו בהיותו בחיים ואינו צריך לצא בגלגול, הרואה את הגול"ד כבר, והיינו שהוא רואה צעין שכלו ומצין שנשמתו נולדה כבר והיתה פעם אחת בעולם הזה, ולכן החכם לומ"ד מכ"ל אדם, שצוה הוא עושה שני עצות להשלים נפשו שלא יטרוך לצוה עוד

ובזה יש לפרש מה ששנינו להלן (משנה ד) מאד מאד הוא שפל רוח שתקות אנוש רמה,

כרב"ק ר' אבנן ס"א ק"ל

דהנה אין לדיק צארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ולכן צריך שיטפיל עצמו ויתנהג בענוה, ואז יעצירו ממנו כל פשעיו. וזהו מאל מאל הוי שפל רוח, שהלא תקות אנוש פי' הקיווי שלו הוא שבשמי מעל לא ידונו אותו לפי מעשיו, אלא יחזיקו אותו לרמה ומלעה.

ובבן י"ל כי שני המאמרים באים להורות מדת הענוה, ולזה אמרו איזה חכם הרואה את הגולד, פי' שמתצונן החוצאות מכל דבר, והוא מצין דבר זה שבמדה שאדם מודד מודדין לו (סוטה ט:), ולכן החכם הוא לומד מכל אדם, ופירש הצרטנוורא שאינו חס על כבודו ולומד אף מן הקטנים. והיינו שמתנהג ענמו בענוה, כי הוא מצין שאם יתנהג בענוה ויחזיק את עצמו לאפס ואין, גם למעלה יחזיקו אותו קן, ויעצירו ממנו כל פשעיו. L

*

איזוהו גבור הכובש את יצרו. ציוס שמחת תורה שחל צערב שבת קודש והוכרחנו לקצר צריקודין של מצוה לכבוד התורה מחמת כבוד שבת קודש הממשמש וצא, אמרתי בדרך נחות ברמז המשנה איזהו גבור הכובש את יצרו, לא אמר הכובש את יצר הרע, אלא יצרו סתם ואף היצר טוב במשמע, כי לעת כזאת היצר טוב משתוקק ומתאוה לרקוד עוד כדי לשמוח בשמחת התורה, ומן הצורך לכבשו שהאזהרה לא תקלקל את השורה, ונוכל להזהר בכבוד השבת קודש.

*

איזוהו מכובד המכבד את הבריות. יתבאר על פי מה דהוה עובדא אצל א"י הישמח משה זללה"ה (הוצא בייטב לב פי' שמוח) בעת צואו למחוז סיוגוט (כאשר נחשב צנו א"י הגה"ק רבי אלעזר ניסן זללה"ה לאצ"ל טס), שיאלו לקראתו אנשי העיר לקבל פניו בכבוד גדול, והוא צכה מאל על זה שהטריחו צני ישראל לכבדו ולנשאו, ענה צנו הרה"ק רבי אלעזר ניסן זללה"ה ויאמר אצי, כל הכבוד הזה אשר השתדלו לעשות, לא לך הוא, כי אם לתורתך, שהם יודעים ומכירים שאתה תלמיד חכם גדול גאון מובהק ומייגע בתורה ה', אז נח דעתו ואמר נחמתי צני נחמתי.

ואמר אז הישמח משה, כחצו הקדמונים שבאם נותנין כבוד לשמו יתצרך, אז הכבוד מוזמר ומשבח על שהגיע למלך הכבוד הקצ"ה, לא כן כשנותנין כבוד לצער ודס. ולכן צער ודס בעת שחולקין לו כבוד צריך שיעלה את הכבוד לה', ולהצין שהכבוד אינו שלו אלא בשביל התורה ויראת שמים וצדקות שיש בו, והוא מתנת אלהים, כדכתיב (משלי צו) כי ה' יתן חכמה, אם כן הכבוד בעצמו שייך אליו יתצרך. וזה שאמר דוד מלך ישראל בעת שחלקו לו כבוד (תהלים טו ח) שויחי ה' לנגדי תמיד וגו', לכן שמח לצי ויגל כבודי, היינו כי מאחר שאני משים את ה' לנגדי תמיד, לדעת שהכל מידו והכל שלו, לכן שמח לצי בהגדולה שיש לי, ויגל כבודי, שהכבוד בעצמו שש ושמח כיון שהוא כבוד שמים. והמוצחן לצרר אם הגיע לצחינה זו, שיצונן בעצמו בעת שחולקין כבוד לוולתו

(כ) **בן עזר קל העברה, ש**

ומזמנים ציד מי פירוש אחר שש

יתנה ממנו, אם הגיע לידי מדו חצירו, כי מה ידני עצמו או על לעצמו. להנות זולתו יותר מנ עכ"ד. (וע"ט

ועל פי זה אז צפרק ק הלומד תורה לצאת הצריות. היי להכיר שה' יתן הוא אוהב את ליראיו ותננהו צ שחכמתו אינו הצריות, ואינו כ אינו של

(כז) **בזח יתפרש ו** כלומר מ כבודי כי באמת הכבוד, ואין רא